

Anne Mette Ødegård og
Rolf K. Andersen

Fagforbundets ungdomsbarometer 2021

Fafo-rapport
2022:20

Anne Mette Ødegård og Rolf K. Andersen

Fagforbundets ungdomsbarometer 2021

Fafo-rapport 2022:20

Fafo-rapport 2022:20

© Fafo 2022

ISBN 978-82-324-0653-1

ISSN 2387-6859

Omslagsfoto: Aftenposten

Demonstrasjon mot rasisme foran Stortinget 6. mai 2020.

Ungdommen sto tett i tett, og i ettertid oppstod en debatt om smittevern.

Innhold

Forord	4
Hovedpunkter fra undersøkelsen	5
1 Innledning	7
2 Data og metode	9
2.1 Om utvalget.....	9
2.2 Kvalitative intervjuer.....	11
3 Yrkesvalg og forhold i arbeidslivet	12
3.1 Utdanning og yrkesvalg	12
3.2 Opplevelse av arbeidshverdagen	17
3.3 Fagorganisering og holdning til fagbevegelsen	20
4 Politisk interesse og holdninger	24
4.1 Unges holdninger til innvandring.....	26
4.2 Holdninger til ulikhet, skatt og sykelønn	29
4.3 Holdninger til EU og EØS.....	32
5 Uønsket seksuell oppmerksomhet og #metoo	33
5.1 Et økende problem blant ungdom?.....	33
5.2 Har #metoo-kampanjen gjort det lettere å melde fra?.....	34
6 En tillitsfull generasjon?	36
7 Erfaringer fra koronapandemien	38
8 Avslutning	41
Referanser	42

Forord

Takket være Fagforbundet er denne rapporten om ungdoms forhold til utdanning, yrkesliv, fagorganisering og politiske spørsmål blitt til. Den forrige – og første – rapporten kom i forbindelse med Fagforbundets landsmøte i 2017 (Andresen mfl., 2017). Opprinnelig skulle Fagforbundet ha landsmøte høsten 2021, og initiativet til denne oppfølgingsrapporten ble tatt i den forbindelse. På grunn av koronapandemien ble landsmøtet utsatt til høsten 2022, mens undersøkelsen altså er gjennomført i 2021.

Undersøkelsen ble gjennomført under pandemien, da mange utdanningsinstitusjoner og arbeidsplasser var stengt. Vi valgte derfor også å ta med noen spørsmål om hvordan pandemien har påvirket framtidsplanene for den yngre generasjonen. Undersøkelsen ble gjennomført før krigen i Ukraina. Krigsutbruddet kan påvirke hvordan ungdom vurderer framtidsutsiktene, men er altså ikke bakteppe i denne undersøkelsen.

Vi ønsker først og fremst å takke informantene – både de som har svart på spørreundersøkelsen via nett og på telefon, og til de som ja til å stille opp til dybdeintervjuer. Norstat fortjener en takk for den delen av undersøkelsen som ble gjennomført på telefon. Ved Fafo er det all mulig grunn til å takke Ketil Bråthen, som har holdt en stødig hånd på den nettbaserte delen av undersøkelsen, og forskningssjef Hanne C. Kavli, som har kvalitetssikret manus. Takk også til Fafos informasjonsavdeling som har tilrettelagt manus for publisering.

Alle feil og mangler står for forfatterens regning.

Oslo, oktober 2022.

Anne Mette Ødegård (prosjektleder) og Rolf K. Andersen.

Hovedpunkter fra undersøkelsen

Hva er viktig for ungdoms yrkesvalg?

Ungdomstida handler i stor grad om å finne ut av hva man vil jobbe med. Hva har betydning for valg av yrke?

- En jobb som passer til interessene og muligheter for fast jobb er de to viktigste faktorene for valg av yrke. Det er de samme to på topp som i 2017.
- Høy lønn og status er mindre viktig for valg av yrke. Det er samme tendens som for fire år siden.
- Ungdommen velger tradisjonelt: 51 prosent av kvinnene med yrkesutdanning i vårt utvalg har tatt helse- og sosialfag. Blant mennene er det 43 prosent med elektrofag og 39 prosent som har tatt teknikk og industriell produksjon.
- Kvinner er i større grad enn menn opptatt av å gjøre en jobb som er viktig for samfunnet. De er også mindre opptatt av lønn og status enn mennene.

Forventninger til arbeidslivet

Det er fortsatt ventet store omstillinger i arbeidslivet, og økende behov for kompetanse. Hva tror dagens ungdom om egne muligheter, og hva er deres foreløpige erfaringer som yrkesaktive?

- Nesten 30 prosent tror at de må vente lenge før de får en jobb som passer til utdanningen eller forventer å ta mer/annen utdanning.
- 7 av 10 mener det vil bli behov for den utdanningen de har tatt i mange år framover. Det er samme andel som i 2017.
- 5 prosent sier at de tror de risikerer å bli arbeidsledig i perioder. Det er en lavere andel enn i 2017, tross pandemi og diskusjoner om behov for omstillinger.
- Mer enn 8 av 10 yrkesaktive opplever å lære mye i jobben og at de får brukt evnene sine.
- Færre er fornøyd med lønna enn i 2017: nedgang fra 38 til 20 prosent som svarer «jeg er fornøyd med lønnen min.»

Holdninger til fagorganisering

Er det grunn til å tro at organisasjonsgraden i Norge vil gå ned, eller er den yngre generasjonen opptatt av å være med i en fagforening?

- 53 prosent av de yrkesaktive ungdommene er fagorganiserte. Dette er mer enn den totale organisasjonsgraden i Norge, som er rundt 50 prosent.
- Trygghet på at egne rettigheter blir ivaretatt og medlemsfordeler som forsikring, er de to viktigste grunnene til å være fagorganisert.
- 16 prosent av de som ikke er fagorganiserte svarer at de ikke vet hva en fagforening er.

Ungdom om det flerkulturelle Norge

Rasisme er noe som engasjerer og opprører de som er i alderen 16 til 25 år. Det ble også stilt spørsmål om Norge bør ta imot flere flyktninger og om ungdom med innvandrerbakgrunn blir diskriminert.

- Boligkjøp for ungdom og å bekjempe rasisme og fremmedfrykt er de to viktigste politiske sakene. Klima- og miljøtiltak kommer et stykke ned på lista over prioriterte saker.
- 65 prosent er helt eller litt enig i at Norge bør ta imot flere flyktninger. I 2017 var det 7 av 10 som mente det samme.
- 70 prosent mener at rasisme er et problem i Norge.
- Over halvparten mener at ungdom med innvandrerbakgrunn ikke har de samme mulighetene på arbeidsmarkedet som ungdom med norsk bakgrunn.
- 73 prosent er helt eller litt enig i at det er viktig å motarbeide store forskjeller mellom fattig og rik i Norge. Det er 10 prosentpoeng lavere enn i 2017.

Politikk og tillit

Skatt og velferdsordninger er gjenstand for mange politiske diskusjoner. Det samme gjelder tilknytningen til EU gjennom EØS-avtalen. Siden forrige undersøkelse har også verden hatt store bevegelser som #metoo og Black Lives Matter. Hva mener ungdommen om dette?

- 43 prosent er helt eller litt enig i at det er viktig å øke skattene for å opprettholde velferdsordninger som utdanning, helsevesen og eldreomsorg.
- Sju av ti er helt eller litt enige i at det er riktig at alle får full lønn ved sykdom. Det er 9 prosentpoeng lavere enn for fire år siden.
- Halvparten av ungdommene mener det riktig å beholde EØS-avtalen. 14 prosent ønsker medlemskap i EU.
- Halvparten sier at uønsket seksuell oppmerksomhet er et økende problem blant ungdom.
- Ungdommen uttrykker gjennomgående lavere tillit, både til andre mennesker og til samfunnsinstitusjoner, i 2021 enn i 2017. Dette er i tråd med en generell nedgang i tilliten til politiske og demokratiske institusjoner.

Ungdom og koronapandemi

Det er grunn til å ha sympati med den yngre generasjonen, som i løpet av koronapandemien har måttet tåle hjemmeundervisning og begrenset kontakt med jevnaldrende. Spørsmålet er også om ungdommen har blitt mer bekymret for framtida enn tidligere?

- Sju av ti mener at ungdom har vært spesielt hardt rammet av koronapandemien. Nesten seks av ti har tillit til myndighetenes håndtering.
- 35 prosent er mer bekymret for framtida enn før pandemien.

1 Innledning

Ungdom i alderen 16-25 år skal finne sin plass i utdanning og arbeidsliv. De skal orientere seg i det politiske landskapet og forme sitt syn på fellesskapsløsninger. Spørsmål om hvilke erfaringer den yngre generasjonen har med arbeidslivet, holdninger til fagbevegelsen og tillit til offentlige institusjoner, er sjeldent tema i ungdomsundersøkelser. Dette er bakgrunnen for Fagforbundets ungdomsbarometer, og resultatene fra 2021 presenteres i denne rapporten.

De sentrale temaene er yrkesvalg, fagorganisering og holdninger til sentrale politiske spørsmål. I tillegg ser vi på erfaringer og opplevelser knyttet til koronapandemien og i hvilken grad ungdom er utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet.

Rapporten baserer seg på en landsomfattende spørreundersøkelse blant ungdom født mellom 1996 og 2005, og inkluderer yrkesaktive, studenter og skoleelever. Deres erfaringer og synspunkter vil være med på å forme det norske samfunnet i de neste tiårene.

Det var under Fagforbundets landsmøte i 2017 at det for første gang ble presentert en undersøkelse av denne typen. Mange av spørsmålene er gjentatt i 2021, noe som gjør det mulig å sammenlikne resultatene.

Gjennom den årlige undersøkelsen Ungdata får vi kunnskap om hvordan elever i ungdomsskolen og i videregående opplæring, har det. Fjorårets undersøkelse var preget av koronapandemien, og det store flertallet opplevde at pandemien hadde påvirket livet deres i negativ retning. Savn av venner og fritidsaktiviteter har vært en av de største negative konsekvensene. Samtidig viser resultatene at ungdomsgenerasjonen har taklet utfordringene på en god måte. Det er lite som tyder på at pandemien har ført til at de ser mørkere på sine egne muligheter for å lykkes med sine planer. Selv under pandemien kan dagens ungdom karakteriseres som framtidsoptimistisk (Bakken, 2021).¹

Den yngste gruppa med arbeidstakere (17–24 år) utgjør 10 prosent av de sysselsatte i Norge (STAMI, 2021). Andelen unge er særlig høy blant servitører og butikkmedarbeidere. De yngste mennene jobber også ofte som håndverkere, mens de yngste kvinnene ofte jobber innenfor pleie og omsorg (STAMI). Kjønnssdelingen i arbeidsmarkedet er blitt mindre de siste tiårene, men det er fremdeles svært delt. En viktig årsak er ungdommens kjønnstradisjonelle utdanningsvalg innenfor yrkesfag (Reisel mfl., 2019)

Generasjonen født rundt tusenårsskiftet vil ha høyere utdanning enn tidligere generasjoner. De har heller aldri levd uten mobiltelefon og internett. Ett av tilnavnene er generasjon prestasjon, noe som blant annet henspiller på at dagens unge er perfektjonister og har høye mål for seg selv. Noe av forklaringen, ifølge professor Ole Jacob Madsen, kan være at arbeidsmarkedet har endret seg og at flere jobber krever høyere utdanning. Det kan igjen medføre at flere studenter er redde for å trå feil. (Sundquist, 2019, 16. april) Det er samtidig viktig å påpeke at det er stor variasjon i

¹ Ungdata-rapporten baserer seg på svar fra 140 000 elever fra 8. trinn og videregående skoler. Samlet svarprosent er 75.

hvordan ungdom opplever og håndterer prestasjonspress. Blant annet opplever jenter langt større press om å gjøre det godt på skolen enn gutter (Bakken mfl., 2018).

Livet som ung kan også fortone seg annerledes i bygd og by. Ungdommer i Distrikts-Norge ligner ungdommer i resten av landet, men skiller seg blant annet ut ved at det er mindre sosioøkonomiske forskjeller og større kjønnsforskjeller. Psykiske helseplager er dessuten mindre utbredt i distriktene, blant annet fordi skolestresset ikke fører til psykiske helseplager i like stor grad som i byene. Det vil si at lavere prestasjonspress fører til mindre psykiske helseplager (Eriksen mfl., 2021).

En annen bekymring de siste årene har vært frafall fra videregående opplæring og den voksende andelen unge som mottar uføretrygd. Det er nå 80 prosent som fullfører og består videregående opplæring, og det har, ifølge Utdanningsdirektoratet, aldri vært flere. Samtidig er det 13 prosent av ungdom i alderen 16–26 år som verken har bestått eller befinner seg i videregående opplæring. (Utdanningsdirektoratet, 2021 5. august) Ifølge NAV er antallet uføre i alderen 18–29 år drøyt 21 000 personer (NAV, 2021, 30. juni). Psykiske lidelser er den viktigste årsaken til uføretrygd i denne aldersgruppen.

I mange europeiske land er det stor arbeidsledighet blant ungdom. En usikker internasjonal situasjon, og mange spørsmål om hvordan man skal løse klima- og miljøkrisen, kan skape bekymring for de som står ved starten av voksenlivet. Og, for ikke å glemme, spørsmål om koronapandemien har påvirket synet på yrkesvalg og ambisjoner.

Vår norske samfunnsmodell bygger blant annet på små forskjeller, høy sysselsetting, gode velferdsordninger, et organisert arbeidsliv og tett samarbeid mellom arbeidstakere og arbeidsgivere. Blant utfordringene for modellen er økende inntektsforskjeller og synkende organisasjonsgrad. Risikoen for utenforskap forsterkes ved at det er blitt færre jobber for ungdom med lav kompetanse. I tillegg vil arbeids- og velferdspolitikken bli preget av klimautfordringer, det grønne skiftet, en aldrende befolkning, migrasjon og ny teknologi. Dette kan føre til hardere politiske dragkamper om hvilke formål og grupper som skal prioriteres (Ødegård mfl., 2020).

I årene etter terrorangrepene 22. juli 2011 har det vært en generell økning i ungdoms politiske engasjement. Det omfatter både deltakelse i valg og medlemskap i politiske partier, og de yngre velgerne er mer politisk aktive enn foreldrenes deres var på samme alder (Ødegård mfl., 2019).

2 Data og metode

I juni 2021 ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant unge voksne i alderen 16 til 25 år. Undersøkelsen omfattet 1609 personer fra et utvalg trukket fra Folkeregisteret. I tillegg er det gjennomført kvalitative dybdeintervjuer med ti personer. Noen av svarene i spørreundersøkelsen sammenliknes med svar fra en undersøkelse i samme aldersgruppe i 2017.

Det er flere forhold ved spørreundersøkelser som er verd å vurdere. For eksempel kan noen av de som deltar vegre seg for å fortelle om bestemte holdninger. For å sikre best mulige svar, bør det brukes spørsmål som er utprøvd tidligere. En utfordring kan imidlertid være at ungdommen ikke forstår spørsmålene på samme måte som forskerne legger til grunn, og dette misforholdet kan være ulikt i de ulike utvalgene. Svarene kan også farges av dagsaktuelle temaer. Mange av spørsmålene ble utprøvd med en gruppe ungdommer i forbindelse med den første undersøkelsen i 2017.

2.1 Om utvalget

Spørreskjemaet ble planlagt sendt ut på SMS. Andelen med mobiltelefon registrert på eget navn varierte mellom årskullene. For de over 18 år hadde 55 prosent en registrert mobiltelefon på sitt navn. For de mellom 16 og 17 år var denne andelen 30 prosent. Dette gjorde at vi trakk et ekstrautvalg foresatte for 16–17 åringene. Vi ringte deretter til de foresatte og spurte om å få snakke med den aktuelle ungdommen. Disse telefonintervjuene ble gjort av Norstat. SMS-utsendingen sto Fafo selv for ved hjelp av datainnsamlingsverktøyet QuenchTec. De foresatte fikk tilsendt et varslingsbrev. De unge som ble kontaktet direkte fikk varslingsbrevet tilsendt som en del av den første henvendelsen på SMS.

Til sammen trakk vi 12 000 unge til SMS-undersøkelsen. Det høye bruttoutvalget skyldes først og fremst at Folkeregisteret kun tillot å sende ut én påminnelse etter hovedutsendingen. Dette er færre påminnelser enn det som normalt brukes i denne type undersøkelser. Vi la også inn et insentiv i form av at vi blant de som svarte trakk ut 5 vinnere av AirPods.

I enhver spørreundersøkelse vil det være et frafall av personer som av ulike grunner ikke vil delta. I SMS-undersøkelsen fikk vi svar fra 1514 respondenter. I telefonundersøkelsen trakk vi et bruttoutvalg på 1500 16–17-åringer. Vi fikk svar fra 105. Dette gir en svarprosent på 13 for SMS-undersøkelsen og 15 prosent for telefondelen. Totalt satt vi da igjen med svar fra 1609 unge, som gir en total svarprosent på 12 prosent.

Det er en skjevhet i utvalget når det gjelder kjønn og alder. I vårt utvalg er 56 prosent kvinner og 44 prosent menn, mens det i populasjonen er 52 prosent menn og 48 prosent kvinner. Det er også en liten aldersskjevhet, ved at det er noen færre av de aller yngste enn i populasjonen. Fordelingen på kjønn og alder i populasjonen og utvalget er presentert i tabell 2.1

Tabell 2.1 Fordeling på kjønn og alder i populasjon og utvalg. Prosent

Alder	Populasjon		Utvalg	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
16 år	4,93	4,68	4,85	5,03
17 år	4,89	4,66	5,16	6,09
18 år	4,81	4,61	3,79	5,03
19 år	4,96	4,67	3,85	4,97
20 år	5,21	4,85	4,16	5,84
21 år	5,26	4,85	4,72	6,28
22 år	5,17	4,85	4,79	5,90
23 år	5,33	4,96	4,04	5,10
24 år	5,48	5,15	4,72	6,09
25 år	5,52	5,17	4,04	5,53
Alle	51,56	48,44	44,13	55,87

Som det går fram av tabellen er ikke skjevheten i utvalget veldig stor sammenlignet med populasjonen. Vi har likevel valgt å vekte for disse skjevhetene.² Det kan være andre demografiske skjevheter i materialet som vi ikke kan kontrollere for. I tillegg er det ikke mulig å kontrollere for interesse eller holdningsbaserte skjevheter.

I utvalget er 64 prosent av de unge under utdanning, 31 prosent er i jobb, mens 4 prosent er verken i utdanning eller jobb. De sistnevnte kan være arbeidsledige eller uføre.

I presentasjonen av resultatene har vi lagt vekt på å presentere eventuelle endringer fra 2017, men også peke på forskjeller innad i gruppen i 2021. Det kan dreie seg om alder, kjønn og geografi, og om man er under utdanning eller i arbeid.

Tabell 2.2. Oversikt over utvalget i spørreundersøkelsen. Prosent.

Mann	44
Kvinne	56
Skoleelev/student	64
I jobb	31
Verken i jobb eller utdanning	4

Blant arbeidstakerne:

- 67 prosent er fast ansatt
- Blant de midlertidige ansatte er det størst andel kvinner: 38 prosent.
- 77 prosent jobber full tid.
- Blant de deltidsansatte er det dobbelt så stor andel kvinner som menn: 30 mot 13 prosent).

² Det samme er gjort for 2017 undersøkelsen, selv om skjevheten der var noe mindre.

Blant de som er under utdanning:

- 36 prosent går på videregående studiespesialisering,
- 14 prosent går yrkesfag,
- 2 prosent går på fagskole og
- 46 prosent tar høyere utdanning.
- 55 prosent har ekstrajobb ved siden av.

Ungdom med innvandringsbakgrunn, er i spørreundersøkelsen definert som at minst en av foreldrene eller en selv er født utenfor Norge. Det er mange ulike definisjoner av «innvandringsbakgrunn».³

Alle forskjeller som kommenteres direkte i rapporten er statistisk signifikante med en sikkerhet på minimum 95 prosent. Dette gjelder både når vi kommenterer forskjeller mellom 2017 og 2021 og når vi ser på bakgrunnsvariabler. Hvis noe ikke er signifikant, betyr det at det kan være tilfeldigheter som gjør at det blir en forskjell.

2.2 Kvalitative intervjuer

I tillegg til spørreundersøkelsen har vi dybdeintervjuet ti ungdommer for å få fram mer personlige erfaringer og vurderinger. Intervjuene ble foretatt dels på telefon og dels via Teams. Ungdommene ble rekruttert via ulike nettverk, med spredning over hele landet. De intervjuede ungdommene er fra Østlandet, Vestlandet og Nord-Norge, og er i alderen 17 til 25 år. Det varierer om de bor i by eller i distriktet. Intervjuguiden var delvis basert på spørsmålene fra den kvantitative undersøkelsen, men det var også anledning til å gå i dybden på spørsmål om bakgrunnen for utdannings- og yrkesvalg, trivsel, bekymringer for framtida og interesse for politikk. Alle informantene er anonymisert. Svarene fra disse intervjuene kan ikke generaliseres på noen måte, men kan brukes for å få et bedre innblikk i hvordan unge voksne tenker og resonnerer.

³ SSB opererer blant annet med kategoriene «utenlandsfødte med én norskfødt forelder» og «norskfødt med én utenlandsfødt forelder» og «norskfødt med to utenlandsfødte foreldre».

3 Yrkesvalg og forhold i arbeidslivet

Jeg tror ikke man kan tenke på høy lønn når man velger noe innenfor helse. Men jeg tenker det er grunn til å skryte av at man jobber i helsevesenet. Man får brukt mye av seg selv i jobben. Det er en viktig motivasjon (elev, videregående helse og sosialfag).

Lønn spiller en viktig rolle fordi god lønn betyr at jeg kan gjøre ting som jeg har lyst til (elev, videregående studiespesialisering).

Ungdomstida handler i stor grad om å finne ut hva man vil jobbe med, og mange får sine første erfaringer i arbeidslivet. I dette kapitlet ser vi først på hva som har betydning ved valg av utdanning og yrke. Er lønn og status viktig? Eller er det av større betydning å få jobbe med mennesker?

Deretter rettes oppmerksomheten mot de som har kommet seg i jobb. Svarer arbeidslivet til forventningene? Får de unge arbeidstakerne brukt evnene sine, og trives de i det sosiale miljøet på arbeidsplassen?

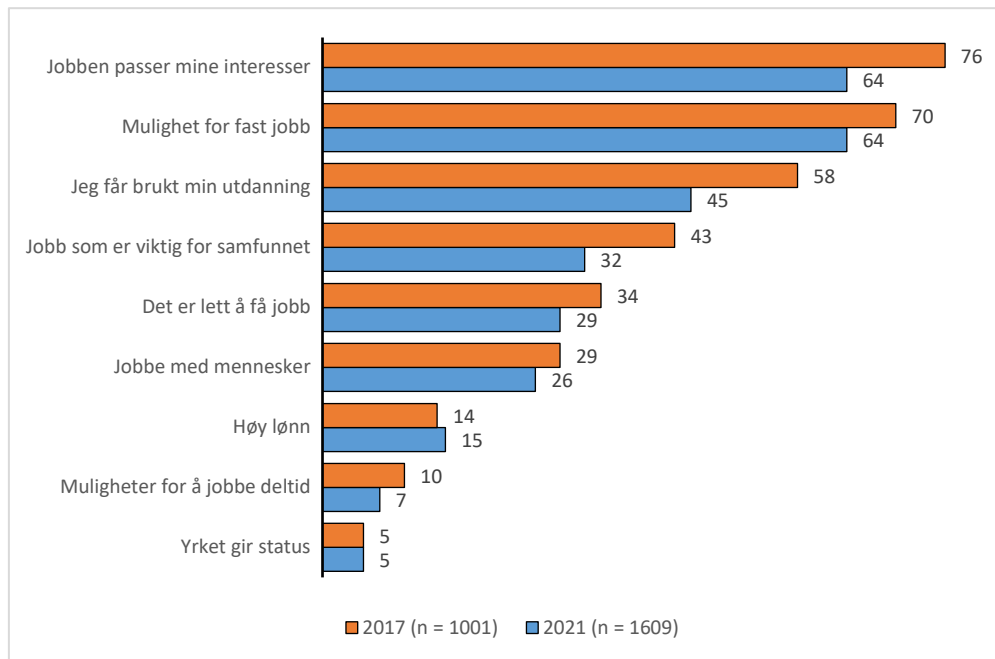
Til sist presenteres svarene på spørsmål om fagorganisering og holdninger til fagbevegelsen. Er det grunn til å bekymre seg for at ungdommen ikke bryr seg om å organisere seg? Hva slags oppfatning har de om rollen fagbevegelsen spiller?

3.1 Utdanning og yrkesvalg

Det kan være mange ulike grunner til å velge et bestemt yrke. Noen starter en utdanning uten å ha helt klare meninger om hvor man vil ende opp til slutt. Noen vil tenke på om man i det hele tatt vil få en jobb som passer interesser og utdanning. Omstillingene i arbeidslivet går raskt, og mange må regne med å ta videreutdanning i løpet av yrkeskarrieren.

Det første spørsmålet som presenteres er både enkelt og vanskelig: hva er – eller var – viktig for valg av yrke? Er det interesser, lønn, status eller andre faktorer? Ungdommen ble bedt om å ta stilling til betydningen av en rekke forhold knyttet til yrkesvalget både i 2017 og i 2021.

Figur 3.1 Andel som mener at følgende forhold er *svært viktig* for valg av yrke i 2017 og 2021. Prosent.

Interesser og utsikter til fast jobb er de to viktigste faktorene for ungdoms valg av yrke. At yrket gir status, er av minst betydning. En blanding av egen nytte og trygghet ser dermed ut til å ha avgjørende betydning for valg av utdanning og yrke blant dagens ungdom.

Det samme spørsmålet ble – som vist – også stilt i 2017. Rekkefølgen i prioriteringene på alternativet «svært viktig», er den samme i 2017 og 2021. Alle forskjellene fra 2017 og 2021, med unntak av spørsmål om høy lønn, er statistisk signifikante. Ved å legge til alternativet «ganske viktig», er forskjellene mellom tidspunktene mindre. Det er med andre ord en forskyvning fra «svært viktig» til «ganske viktig».

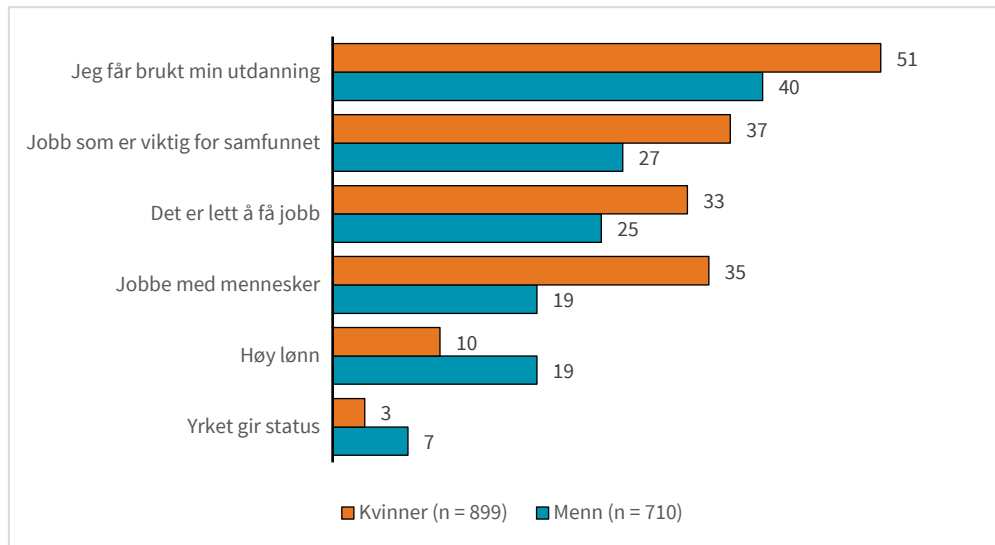
Hva er viktig for hvem?

Som nevnt i innledningen, er ungdom fremdeles preget av tradisjonelle kjønnsrollemønstre i valg av yrke (STAMI, 2021). Dette synes også godt i vårt utvalg. 51 prosent av kvinnene med yrkesfaglig utdanning har tatt helse- og sosialfag, 1 prosent har tatt elektrofag og 10 prosent teknikk og industriell produksjon. Blant mennene er det 43 prosent som har tatt elektrofag, 39 prosent som har tatt teknikk og industriell produksjon og 8 prosent som har tatt helse- og oppvekstfag.

Også omfanget av deltidsarbeid er kjønnsdelt i den yngste gruppa av arbeidstakere, ved at 30 prosent av kvinnene og 13 prosent av mennene jobber deltid. Totalt blant de yrkesaktive var det til sammenlikning 15,3 prosent av mennene og 34,9 prosent av kvinnene som jobbet deltid i 2020.

I svarene fra 2021, er det noen interessante forskjeller mellom kjønnene. Kvinnene er blant annet mer opptatt av å jobbe med mennesker og ha et arbeid som er viktig for samfunnet, og mindre opptatt av lønn og status enn mennene (se figur 3.2). Det samme mønsteret fant vi i forrige undersøkelse, i 2017.

Figur 3.2 Andel som mener at følgende forhold er *svært viktig* for valg av yrke fordelt på menn og kvinner i 2021. Prosent.

Andre forskjeller som er verd å nevne:

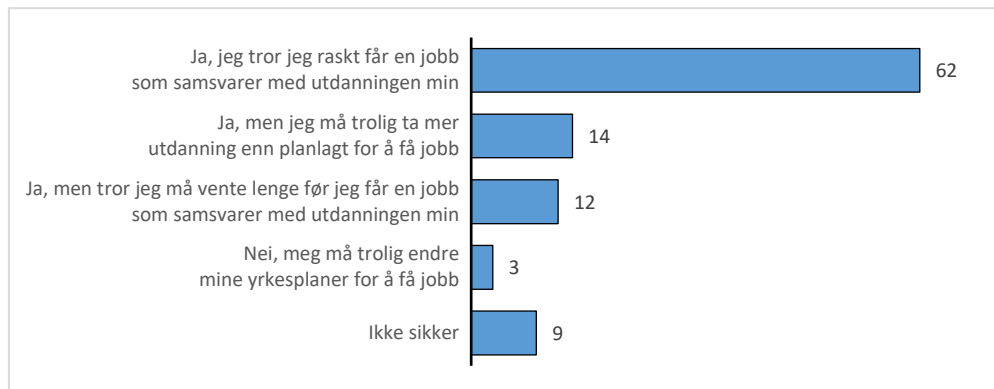
- Blant ungdom med innvandringsbakgrunn svarer 22 prosent at høy lønn er viktig (15 prosent totalt) og 12 prosent mener det er svært viktig at yrket gir status (5 prosent totalt).
- Ungdom som er bosatt i Trøndelag er i noe større grad opptatt av at jobben passer til deres interesser (74 prosent – mot 64 prosent totalt). I Innlandet er de i større grad opptatt av å gjøre en jobb som er viktig for samfunnet (47 prosent svarer av det er svært viktig - mot 32 prosent totalt). Ungdom fra Oslo er i minst grad opptatt av at jobben skal være viktig for samfunnet (24 prosent – mot 32 prosent totalt).
- Ungdom med studiespesialisering som høyeste avsluttede utdanning er i mindre grad enn andre opptatt av at de får brukt utdanningen. Dette har sannsynligvis sammenheng med at studiespesialisering i seg selv er lite relevant i forhold til de fleste jobber, og at mange av dem ser for seg å fortsette utdanningsløpet.
- Ungdom med yrkesfag er mindre opptatt av yrkets status enn andre.
- Ungdom med yrkesutdanning er mer opptatt enn andre av at det er lett å få seg en jobb.

Stor grad av optimisme

Som vist i figur 3.1 er det å få en jobb som passer med utdanningen svært viktig for de fleste. Neste spørsmål er dermed om man får dette til? De som fremdeles er i et utdanningsløp, ble spurt om de tror de får en jobb hvor de får brukt utdanningen sin. Flertallet er optimister, og mener at de raskt får en jobb som samsvarer med utdanningen. Det er bare tre prosent som tror de må endre yrkesplaner for å få jobb.⁴

⁴ Dette spørsmålet ble ikke stilt i 2017.

Figur 3.3 Tror du at du får jobb som passer med utdanningen din? 2021. Prosent. n = 1055

Til sammen er det nesten 30 prosent som mener at de må vente før de får en jobb som samsvarer med utdanning eller forventer å måtte ta mer utdanning for å få jobb.

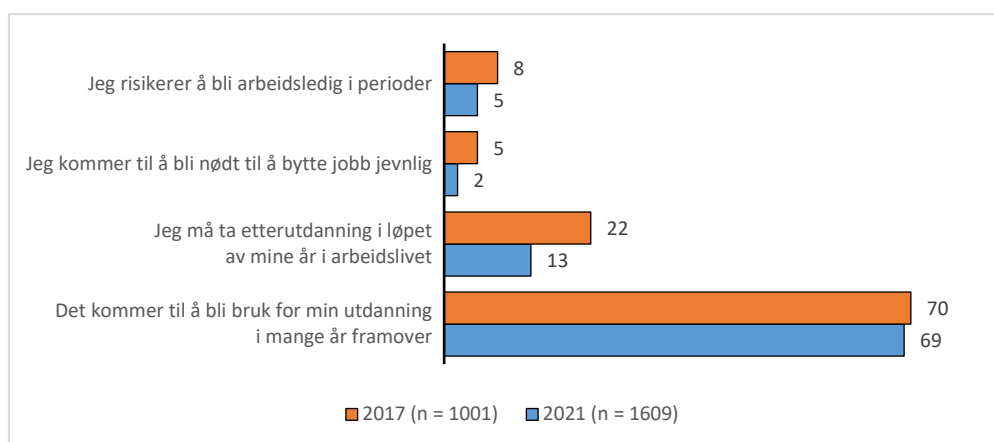
Usikkerheten er, ikke så overraskende, størst blant 16–17-åringene. I denne gruppa er det 55 prosent som svarer at de tror at de raskt får jobb som samsvarer med utdanningen. Denne aldersgruppa regner i større grad enn andre med å ta mer utdanning enn planlagt for å få jobb (19 prosent). De som er 20–21 år er mer optimistiske. Her er det 70 prosent som svarer at de tror at de raskt får jobb som samsvarer med utdanningen.

De som er i jobb, fikk spørsmål om de tror at de fremdeles har jobb om ett års tid. Det store flertallet – 83 prosent – svarer ja. 7 prosent sier nei og 11 prosent er usikre.

Digitalisering og ny teknologi kombinert med det grønne skiftet vil trolig forsterke kravene til ny og oppdatert kompetanse hos arbeidstakerne. Så å si alle vil oppleve at arbeidsoppgaver og jobbinnhold endrer seg, selv om konsekvensene av de teknologiske endringene vil være forskjellige i ulike deler av arbeidslivet (Ødegård mfl., 2020).

Ungdommene fikk spørsmål om hvordan de vurderer behovene for den utdanningen de selv har valgt i årene framover, og om det blir nødvendig å ta etterutdanning. Det ble også stilt spørsmål om arbeidsledighet og behov for jobbskifte.

Figur 3.4 Andel som sier seg «helt enig» i følgende påstander, i 2017 og 2021. Prosent.

Når det gjelder påstanden i figur 3.4 om at «det kommer til å bli bruk for min utdanning i mange år framover», så er endringen fra 2017 til 2021 ikke signifikant. Det vil si at det er en like stor andel – et stort flertall – som er helt enig i dette, både i 2017 og 2021. Andelene som regner med å måtte ta etterutdanning, skifte jobb jevnlig og

kanskje bli arbeidsledig i perioder, var faktisk større i 2017 enn i 2021, tross usikkerhet rundt pandemien og diskusjoner om behov for omstillinger. Hva dette skyldes, har vi ingen god forklaring på. Det kan være uttrykk for en grunnleggende trygghet på at ting ordner seg, blant annet fordi det er et godt utbygd sikkerhetsnett i Norge. Man kan også tenke seg at mange mener at den nødvendige kompetansehevingen vil skje gjennom jobben, og at det ikke nødvendigvis er behov for å gå tilbake til skolebenken. En av dem vi intervjuet, kan illustrere at mange har stor trygghet på at det vil gå bra her i livet:

Jeg vet at jeg er dyktig og at folk er fornøyd med meg. Det betyr at jeg alltid vil kunne skaffe meg en jobb for å tjene penger nok til å overleve. Dessuten er det så gode og sikre økonomiske forhold i Norge at jeg bekymrer meg ikke (salgskonsulent).

En annen hadde tro på at kompetanseutvikling kom til å skje i forbindelse med jobben.

Tror ikke det blir nødvendig med videreutdanning, men jeg tror at man må være villig til å lære i forbindelse med jobb i hele yrkeskarrieren. Altså at man lærer på jobben og ikke på skolebenken (elev, videregående studiespesialisering).

Det er noen forskjeller internt i utvalget. For eksempel mener 18 prosent av ungdom med innvandringsbakgrunn at det blir nødvendig å ta etterutdanning i løpet av yrkeskarrieren (mot 13 prosent totalt). Denne gruppa er også i noe større grad enig i at det blir nødvendig å skifte jobb jevnlig.

De som har bachelor- og masterutdanning tror i større grad enn andre at det kommer til å bli bruk for utdanningen deres i mange år fremover. Ungdom som har mastergrad mener også i mindre grad enn andre at de blir nødt til å bytte jobb jevnlig, og er dessuten tryggest på at de ikke risikerer å bli arbeidsledige.

Digitalisering, klimakrise, aldring i befolkningen og globalisering er fire megatrender som vil prege arbeidslivet de neste 15–20 årene. Dette ifølge en gruppe på 30 forskere fra de nordiske landene i prosjektet «Future of work». Forskerne peker på fire utfordringer:

1. Knapphet på arbeidskraft på grunn av færre folk i arbeidsfør alder og større behov for arbeidskraft i pleie og omsorg.
2. Mangel på jobber på grunn av færre sysselsatte innenfor tjenestesektoren.
3. Mangel på riktig kompetanse. Det vil si at det blir færre enkle jobber og flere jobber med høyere kompetansekrav.
4. Ulikhet og utenforskap som følge av et mer delt arbeidsliv. Det er fare for at en voksende minoritet blir stående utenfor, mens majoriteten av arbeidstakere vil befinne seg i gode posisjoner. Dette omtales som et 4/5-samfunn.

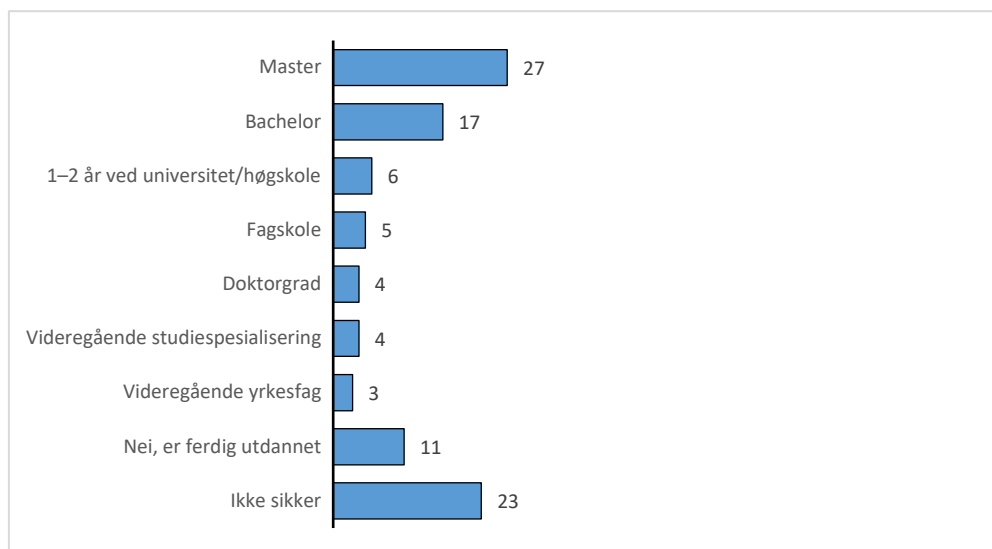
(Alsos & Dølvik, 2021)

Planlegges videre utdanning?

Som vist i figur 3.4 er det en begrenset andel på 13 prosent som tror at man blir nødt til å ta etterutdanning i løpet av karrieren. Samtidig er det en ganske stor andel som planlegger å ta videre utdanning (se figur 3.5). Kun 11 prosent svarer at de er ferdig

utdannet, mens 23 prosent svarer «ikke sikker». Det er med andre ord to av tre som har planer om videre utdanning. Om lag halvparten ser for seg en utdanning ved et universitet eller en høyskole, og av dem er det 27 prosent som satser på å ta en mastergrad.

Figur 3.5 Planlegger du å ta videre utdanning? I tilfelle, hva? Prosent. n = 1609

Blant de som er i jobb er det en litt høyere andel – på 17 prosent – som svarer at de er ferdig utdannet, mens 26 prosent er usikre. Det er likevel over halvparten av de yrkesaktive som planlegger å ta videre utdanning. De fleste av disse sikter seg inn på en utdanning ved et universitet eller en høyskole.

Jeg må sikkert spe på med ett eller annet i løpet av yrkesløpet. Når jeg får jobb, så vil det sikkert også bli klarere for meg hvilken retning jeg kommer til å ta. Hva som blir interessant for meg å gå videre med. Da kan det også bli aktuelt med noe videreutdanning. Uansett så må jeg sikkert oppgradere meg på tekniske fag, for eksempel IT-systemer. Der kan det bli høyere krav etter hvert (student).

3.2 Opplevelse av arbeidshverdagen

Jeg setter veldig stor pris på å jobbe selvstendig. Liker ikke å ha en sjef som står over meg og passer på alt som blir gjort. At jeg gis tillit og blir involvert i beslutninger om angår meg er viktig (yrkesaktiv).

Jeg tror ikke jeg egner meg å være altfor selvstendig. Trenger å ha et system og ha en ramme rundt. Få beskjed om hva jeg skal gjøre (skoleelev).

Sitatene ovenfor er hentet fra intervju med to personer som har vært i arbeid, men som nå er i gang med utdanning. Disse viser at det er ulike behov for rammer og involvering i arbeidshverdagen.

Ifølge den siste levekårsundersøkelsen, som ble gjennomført i 2019, er 88 prosent av de sysselsatte i Norge tilfreds med jobben sin. Det store flertallet sier også at de har gode muligheter til å utnytte utdanning og arbeidserfaring (Statistisk sentralbyrå, 2020). Å trives på jobben har betydning for helsa vår og hvor fornøyd vi er med livet helt generelt.

Når vi ser på de unge som svarer at hovedaktiviteten er å jobbe, viser det seg at den yngste generasjonen arbeidstakere også i stor grad er fornøyd. I våre undersøkelser fikk ungdommene som er i jobb, både i 2017 og 2021, spørsmål om hvordan de opplever arbeidshverdagen sin. Svarene viser at trivselen er stor og at flertallet er fornøyd med valg av yrke.

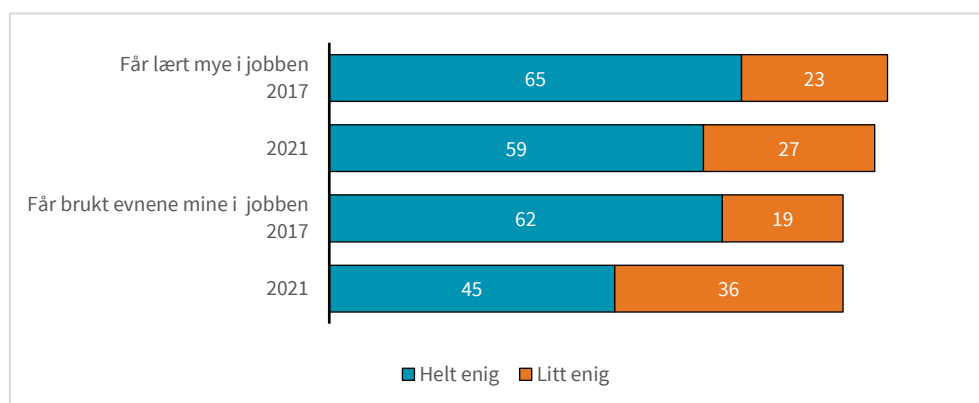
Nesten ni av ti er fornøyd med det sosiale miljøet på jobben. Svarene viser at det er en nedgang fra 2017 til 2021. Det er usikkert hva dette skyldes, men noe kan kanskje forklares med koronapandemien og nedstengningen av samfunnet. Mange har ikke fått vært på jobb, mens andre har hatt en svært stressende arbeidsdag i løpet av 2020 og 2021.

Læring og utvikling på arbeidsplassen

Ifølge den siste levekårsundersøkelsen (STAMI, 2021) blir muligheter for kompetanseutvikling og læring i arbeidssituasjonen stadig viktigere. Årsaken er at raske endringer og økte kvalifikasjonskrav i store deler av arbeidslivet.

Vi spurte ungdommen om hvilke muligheter de har for å lære og bruke evnene sine gjennom jobben. Flertallet er helt eller delvis enig i at man får lært mye, og at det er mulig å få brukt evnene sine på jobben. På dette spørsmålet er det små forskjeller mellom 2017 og 2021.

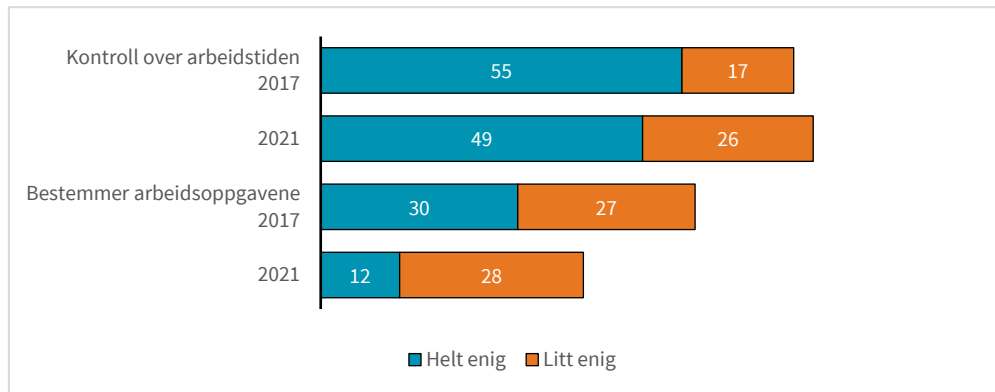
Figur 3.6 Andel yrkesaktive som sier seg helt eller litt enig i påstander om læring og bruk av evner i jobben, 2017 (n = 705) og 2021 (n = 476). Prosent.

Kontroll over oppgaver og arbeidstid

Muligheten for å styre oppgaver og arbeidstid –autonomi i arbeidssituasjonen – er viktig for mange. Tidligere forskning viser at jobbkontroll er en viktig arbeidsmiljøfaktor som har betydning for helse og arbeidsevne (STAMI, 2021). De som har kontroll over beslutninger om eget arbeid, har for eksempel lavere risiko for muskelsmerter og psykiske plager. Lav kontroll er en risikofaktor for sykefravær og uførhet (STAMI).

Figur 3.7 Andel yrkesaktive som sier seg helt eller litt enig i påstander om kontroll over arbeidstid og arbeidsoppgaver, 2017 (n = 705) og 2021 (n = 476). Prosent.

I figur 3.7 vises andelen som svarer «helt enig» eller «litt enig» på to påstander som ofte brukes for å måle autonomi i arbeidssituasjonen. Det vil si mulighetene for å selv styre egne arbeidsoppgaver og arbeidstid. Svarene fra 2021 kan sammenliknes med de som ble gitt i 2017. Tre av fire svarer at de har kontroll på arbeidstiden, mens det er atskillig færre som i stor grad kan bestemme over arbeidsoppgavene sine.

I 2017 var det totalt 72 prosent som var helt eller litt enig i at de hadde kontroll på arbeidstiden sin. I 2021 var den tilsvarende andelen 75 prosent. Det viser et ganske stabilt totalbilde, selv om det er noen forskyvninger i andelene «helt enig» og «litt enig».

Når det gjelder påstanden «jeg bestemmer i stor grad over arbeidsoppgavene mine», er det en nedgang i andelen som er enig i denne fra 2017 til 2021, fra 57 til 40 prosent.

Flere er misfornøyd med lønnen

Svarene viser at det er en ganske kraftig nedgang i andelen som er fornøyd med lønnen si fra 2017 til 2021, fra 61 til 45 prosent. Påstanden lød: «jeg er fornøyd med lønnen min», og i 2021 var det bare 20 prosent som var helt enig i dette. I 2017 var det 38 prosent som var helt enige i denne påstanden. Kvinnene er mindre fornøyd med lønnen enn mennene.

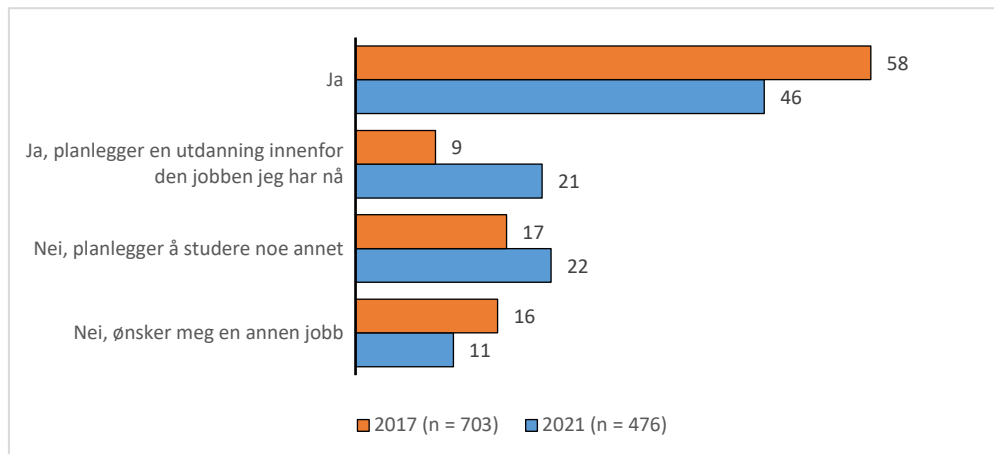
Hva denne nedgangen skyldes er usikkert. Det kan muligens ha sammenheng med den offentlige diskusjonen om større lønnsforskjeller og mangel på likelønn mellom kvinner og menn. Andelen som er fornøyd – altså 45 prosent – stemmer bra overens med resultatene i det siste arbeidslivsbarometeret fra YS. Her var det 44 prosent som sa at de var rimelig eller godt fornøyd med lønnen sin. Ifølge arbeidslivsbarometeret har andelen som er fornøyd med eget lønnsnivå vært ganske stabilt de siste årene. (Ingelsrud & Steen, 2021)

Fornøyd med yrkesvalget?

For fire år siden var over 80 prosent som var fornøyd med det yrket de hadde valgt. I 2021 er andelen noe lavere, og 69 prosent sier seg fornøyd med yrkesvalget. Det er ikke så mange som er *uenige* i påstanden, så utslaget kommer av større usikkerhet, altså at mange svarer «verken eller» og «ikke sikker».

Et naturlig oppfølgingsspørsmål er derfor om den nåværende jobben også er noe man har lyst til å fortsette med. Det samme spørsmålet ble stilt i 2017.

Figur 3.8 Er jobben du har nå noe du ser for deg å jobbe med også i framtiden? Yrkesaktive 2017 og 2021. Prosent.

Hvis man ser de to første svaralternativene i sammenheng, altså «ja» og «ja, planlegger en utdanning innenfor den jobben jeg har nå», så er det ingen bevegelse fra 2017 til 2021. Det tyder på at majoriteten av de som er i jobb har funnet sin plass, men at det er flere i 2021 som ikke er ferdige med utdanningen sammenliknet med resultatene for fire år siden. Det er rundt én av tre som vil studere noe annet eller ønsker seg en annen jobb, både i 2017 og 2021.

Blant de yngste arbeidstakerne (20–21 år) er det rundt fire av ti som planlegger å studere noe annet. Ungdom med yrkesfagutdanning ser i størst grad for seg mer utdanning innenfor den jobben de har, mens de med høyere utdanning (bachelor og master) i størst grad er innstilt på å ha samme jobben i årene framover.

3.3 Fagorganisering og holdning til fagbevegelsen

Fagforeningen hadde møte med alle nye lærlinger, så da var det gjort. Jeg synes det er viktig å være organisert. For eksempel er det lønnsforhandlinger hvert år. Skal man da være med på dette, eller skal man bare nyte godene? Tanken om fellesskap er viktig (student, tidligere lærling/fagarbeider).

I vår undersøkelse er det 30 prosent som svarer at de er medlem i et fagforbund, 60 prosent svarer nei og 10 prosent svarer «ikke sikker». ⁵ I 2017 var det 26 prosent som svarte at de var medlem i en fagforening/fagforbund, 70 prosent svarte nei og 4 prosent var ikke sikre. Dette omfatter unge både med og uten lønnet arbeid.

Det er, ikke uventet, ganske store aldersforskjeller når det gjelder andelen fagorganiserte innenfor den relativt unge aldersgruppen i vår studie (se tabell 3.1)

Tabell 3 1 Andel fagorganiserte fordelt på alder, 2021. Prosent. (n = 1609)

16–17	18–19	20–21	22–23	24–25	Alle
3	15	29	44	53	30

⁵ Beregninger av organisasjonsgraden for lønnstakere med utgangspunkt i a-ordningen (september 2018), viser at 28 prosent av gruppen mellom 20 og 24 år er fagorganiserte. I gruppen under 20 år er andelen 7 prosent og i gruppen 25–29 år er det 45 prosent som er fagorganiserte (Nergaard, 2020a).

Ungdom i Vestland fylke har den største andelen fagorganiserte, med 38 prosent, mens den laveste andelen er i Viken, med 22 prosent.

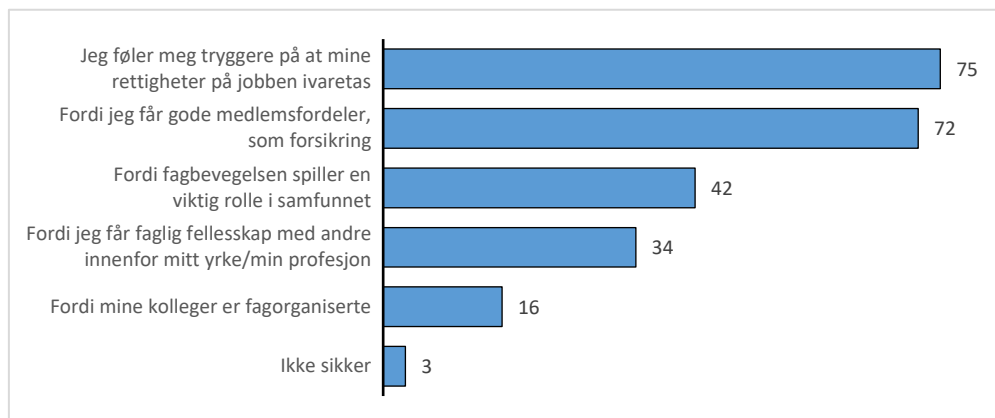
På spørsmål om fagorganisering er det likevel mest interessant å få vite andelen organiserte og holdninger til fagorganisering blant de som er yrkesaktive. Blant disse svarer over halvparten - 53 prosent - at de er medlem i en fagforening, 38 prosent svarer at de ikke er medlem og 9 prosent svarer «ikke sikker». Den totale organisasjonsgraden i Norge var i 2019 50 prosent (Nergaard, 2020a). Dette tyder på at fagbevegelsen holder stand blant de yngste.

Organisasjonsgraden på arbeidstakersiden varierer mellom sektorer i arbeidsmarkedet. I offentlig sektor er fire av fem medlemmer av et fagforbund, mens det samme gjelder 38 prosent i privat sektor. I privat sektor er organisasjonsgraden høyere innen vareproduksjon (industri, bygg, olje, bergverk mv.) enn i tjenesteyting. Innen vareproduksjon er 49 prosent av lønnsstakere organisert, sammenliknet med 34 prosent i privat tjenesteyting. (Nergaard, 2020a)

Hvorfor medlem?

De som var i jobb og svarte ja på spørsmålet om fagorganisering, fikk oppfølgings-spørsmål om hvorfor de har valgt å være medlem i en fagforening/fagforbund. Trygghet er det absolutt viktigste argumentet. Medlemsfordeler, som for eksempel, forsikring, spiller også en vesentlig rolle for hvorvidt man er fagorganisert eller ikke. Dette siste spørsmålet ble ikke stilt i 2017.

Figur 3.9 Hvorfor er du medlem i en fagforening eller fagforbund? Yrkesaktive. Flere svar mulig. Prosent. (n = 467)

Fire av ti svarer at en årsak til å være fagorganisert er at fagbevegelsen spiller en viktig rolle i samfunnet. Dette rangeres høyere enn faglig fellesskap og betydningen av at kolleger er fagorganiserte.

Spørsmål om fagbevegelsens betydning ble også stilt i de kvalitative intervjuene. Nedenfor er to sitater som illustrerer svarene vi fikk.

Jeg mener at fagbevegelsen spiller en viktig rolle. Ikke minst for unge arbeidstakere som kanskje ikke har så god kunnskap om hvilke rettigheter man har (skoleelev).

Fagbevegelsen viktigste funksjon er at den utjevner maktforholdet mellom arbeidsgivere og arbeidstakere (...) At man ikke står alene, blir sterkere sammen. I små bedrifter er det kanskje ikke så stort behov, fordi man er mer gjensidig avhengig av hverandre (student).

Ungdom med yrkesfag er mindre opptatt av medlemsfordeler enn de som har andre utdanninger.

Når det gjelder kjønnsforskjeller finner vi at:

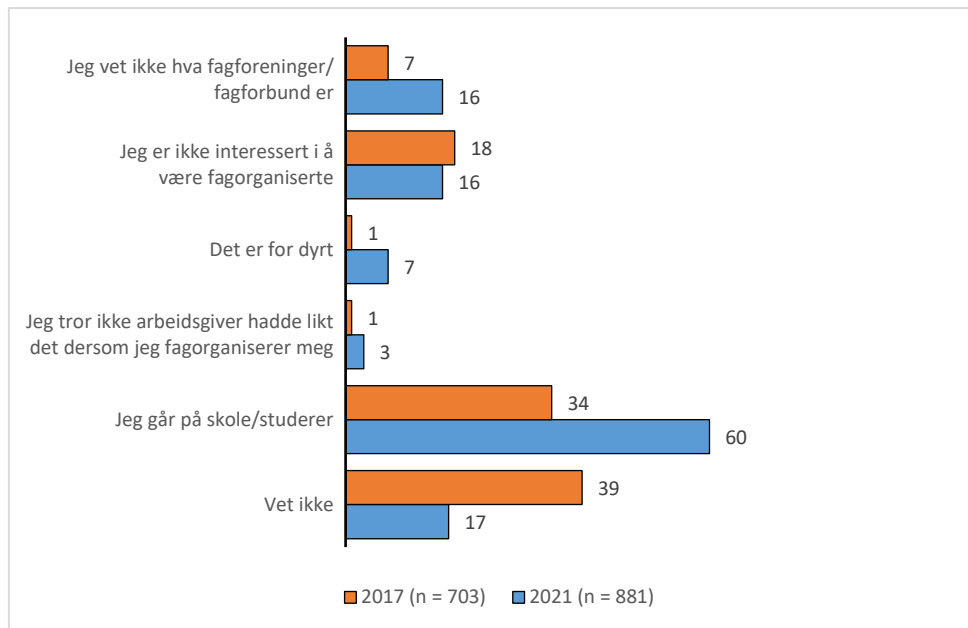
- Det er en større andel av kvinnene som legger vekt på medlemsfordeler, som eksempelvis forsikring.
- Mennene legger større vekt på at kollegene er fagorganiserte.

Hvorfor ikke medlem?

Jeg er ikke organisert. Egentlig ikke noe bevisst valg rundt det. Jeg kommer trolig til å organisere meg når jeg får fast jobb etter studiene. Jeg tror det er en styrke å være organisert, både for egen del og for arbeidstakerne mer samlet (student).

De som svarte at de *ikke* var fagorganiserte, fikk oppfølgingsspørsmål om årsaken til det. Seks av ti svarer at grunnen er at de går på skole eller studerer, og ytterligere 17 prosent svarer «vet ikke».

Figur 3.10 Hvorfor er du *ikke* medlem i en fagforening eller fagforbund? Flere svar mulig. N=976. Prosent.

Det som er verd å merke seg at det i 2021 er 16 prosent som ikke vet hva fagforeninger/fagforbund er. Andelen blir ikke mindre selv om vi bare ser på de som er i arbeid. Det er også en økning i andelen som mangler denne kunnskapen fra 2017 til 2021, noe som bør være til ettertanke for fagbevegelsen. Blant ungdom med innvandringsbakgrunn er det 20 prosent som svarer at de ikke vet hva fagforeninger/fagforbund er.

Den andre forklaringen med en viss oppslutning er manglende interesse for medlemskap. Nedgangen fra 2017 til 2021 er ikke signifikant. Andelen som svarer «jeg er ikke interessert i å være medlem» er den samme blant elever/studenter og yrkesaktive. Her er det imidlertid en viss kjønnsforskjell: blant mennene er det 22 prosent som svarer at de ikke er interessert i å være medlem, mens den tilsvarende andelen blant kvinner er 11 prosent.

Det er ikke så mange som mener at det er for dyrt å være medlem (7 prosent), men andelen er vesentlig høyere enn for fire år siden (1 prosent). Blant de yrkesaktive er det hele 16 prosent som mener at medlemskap er for dyrt. Det er særlig de med bachelor- eller masterutdanning som mener dette

Bekymring blant de ansatte for at arbeidsgiverne ikke liker at ansatte fagorganiserer seg, er et mindre problem – men svakt stigende i løpet av de siste fire årene, fra 1 til 3 prosent. Blant de yrkesaktive er det 6 prosent som svarer at de tror at arbeidsgiver ikke hadde likt det dersom de fagorganiserte seg.

I en spørreundersøkelse blant norske lønnstakere om holdninger til fagorganisering kom det fram at den viktigste årsaken til å være uorganisert er at arbeidstaker ønsker å forhandle lønn og arbeidsvilkår selv (Nergaard, 2020b). Et annet vektlagt argument var at man får de samme fordelene som de andre arbeidstakerne selv om man ikke er organisert. Her kommer det også fram at de yngste arbeidstakerne er blant de minst individualistiske (Nergaard).

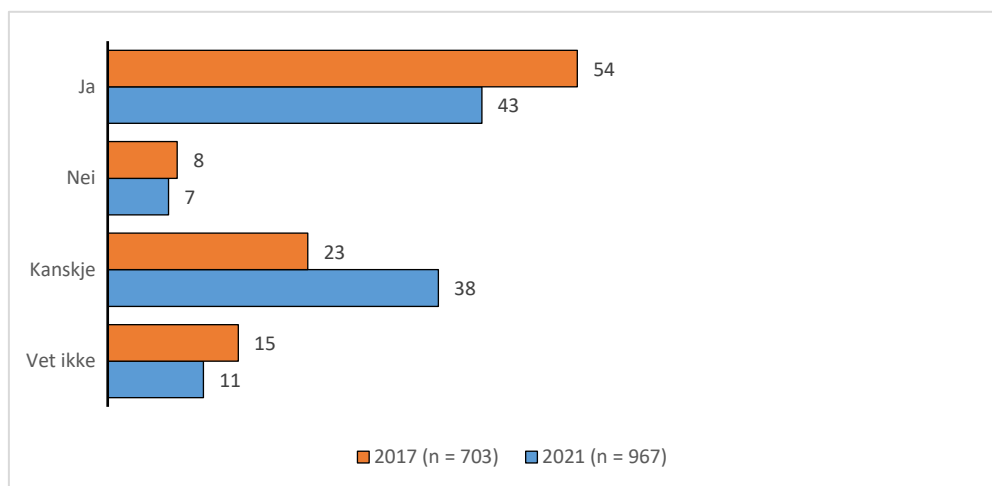
Vil de melde seg inn i en fagforening senere?

Jeg kommer helt sikkert til å melde meg inn etter hvert, ikke minst fordi jeg må regne med en usikker hverdag. Det er viktig å ha en organisasjon å støtte seg på (student).

Blant de som svarte at de *ikke* er medlemmer, er det i 2021 43 prosent som svarer at de vil melde seg inn i en fagforening senere, mens det bare er 7 prosent som svarer nei på dette spørsmålet. Svarene fra de yrkesaktive skiller seg ikke fra totalen.

Andelen som svarer ja, er lavere i 2021 enn i 2017. Usikkerheten er blitt større i løpet av denne perioden, da det er en ganske stor økning i andelen som svarer «kanskje» (se figur 3.11).

Figur 3.11 Tror du at du vil melde deg inn i en fagforening senere? Prosent.

Noen forskjeller vi finner i bakgrunnsvariablene:

- Mennene er i større grad enn kvinnene uinteressert i å fagorganisere seg på et senere tidspunkt – 10 prosent av mennene og 4 prosent av kvinnene svarer nei.
- Ungdom med innvandringsbakgrunn er i noe mindre grad interessert i å fagorganisere seg enn ungdom med norsk bakgrunn: 37 prosent mot. 46 prosent svarer ja på spørsmålet om de vil organisere seg senere.

4 Politisk interesse og holdninger

Er ikke så veldig politisk engasjert. Når det er valg, så kommer de politiske partiene til skolen for å informere oss. Tenker ikke så mye på politikk utenom det vi har på skolen. Men jeg skal i hvert fall stemme når jeg blir 18! (skoleelev).

Boligpolitikk er viktig for meg, og det dreier seg i hovedsak om at det er vanskelig å komme inn på boligmarkedet i Oslo. Ellers er sosialpolitikk viktig. Altså sosiale og økonomiske skillelinjer. Innvandring er også noe som jeg er opptatt av. Jeg liker ikke at det er så store forskjeller på folk. At så mye skal være avhengig av hvor du er vokst opp, hvilke skoler du har gått på osv. Det er en uting (student).

Unge interesse for og engasjement i politiske saker er grunnleggende for å opprettholde et levende demokrati. I dette kapitlet ser vi nærmere på hvilke politiske saker 16–25-åringene er mest opptatt av. Deres oppfatninger om innvandring og rasisme, og holdninger til sentrale velferdsordninger blir også presentert.

Interessen og engasjementet for politiske saker varierer selvfølgelig, og for mange blir det først alvor når man har nådd stemmerettsalder. Politikken er sammensatt, og det vil alltid være noen politiske saker som stjeler all oppmerksomhet i perioder. Politikk kan også være et generasjonsspørsmål, i den forstand at ungdom er interessert og engasjert i andre saker enn foreldre- og besteforeldregenerasjonen. Som en av våre informanter sa det:

Jeg tror økonomi er et viktig skille mellom yngre og eldre. De eldre har som regel god og stabil økonomi. Pappa stemmer blått – men det er jo sikkert fordi han er privilegert, har god økonomi (student).

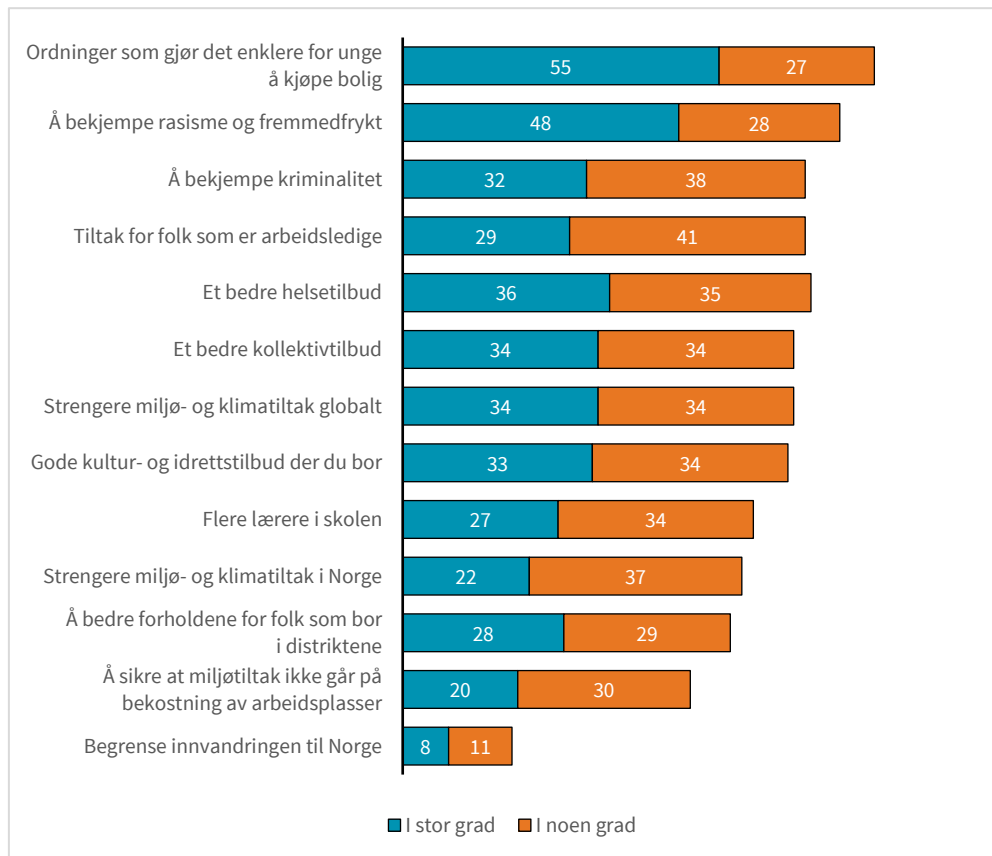
Ifølge valgforskningen er unge nordmenn mer politisk aktive enn før, en trend som ble ekstra tydelig etter terrorangrepet på Utøya. Klimasaken er dessuten noe som engasjerer mange unge (Ødegård mfl., 2019).

Bolig rangerer høyest

Deltakerne i undersøkelsen ble bedt om å ta stilling til hvor opptatt de er av politiske saker⁶. Selv om det her er listet opp et bredt spekter, vil det alltid være enkelte saker som skaper overskrifter og setter dagsordenen. Dette kan påvirke svarene. Våren 2021 var det eksempelvis mange nyhetsoppslag om høye boligpriser, noe som kan ha ført til at flere ble opptatt av hvordan unge mennesker skal ha mulighet til å kjøpe seg egen bolig enn det ellers ville ha vært. I figur 4.1 ser vi også at ordninger for å gjøre det enklere for unge å kjøpe bolig er den enkeltsaken som blir rangert høyest.

⁶ Spørsmålene ble også stilt i 2017, men med en annen skala. Det er derfor ikke mulig å sammenligne direkte med årets undersøkelse

Figur 4.1 I hvilken grad 16–25 åringene er opptatt av utvalgte politiske saker? Prosent. (n = 1609)

Å bekjempe rasisme og fremmedfrykt er en av de aller viktigste sakene for 16–25-åringene. Dette kan ses i sammenheng med at det, sammenliknet med de andre sakene, er en liten andel som er opptatt av å begrense innvandringen til Norge. Dette er det samme mønsteret vi så i 2017-undersøkelsen. På dette spørsmålet er det ikke forskjell i svarene mellom ungdom med og uten innvandringsbakgrunn.

Noe overraskende – alderen tatt i betraktning - er det kanskje at det er flere ungdommer som er opptatt av et bedre helsetilbud enn strengere miljø- og klimatiltak i Norge. Andelen som er opptatt av strengere miljø- og klimatiltak i Norge er også noe lavere en andelen som er opptatt av det samme i et globalt perspektiv.

Det er til dels store forskjeller mellom og kvinner og menn i synet på viktigheten av politiske saker. Kvinner er i større grad enn menn opptatt av:

- klimatiltak i Norge og globalt,
- å bedre forholdene for folk i distriktene,
- tiltak for arbeidsledige,
- flere lærere i skolen,
- bedre helsetilbud,
- bedre kollektivtilbud,
- å bekjempe rasisme og fremmedfrykt og
- ordninger som gjør det enklere for unge å kjøpe bolig.

Det er også noe regionale forskjeller. Ungdom fra Oslo er i større grad enn ungdom i andre deler av landet opptatt av globale klimatiltak. Vi finner også regionale forskjeller i vektlegging av distriktspolitikken, der de som er bosatt i Agder, Oslo og Viken i

mindre grad er opptatt av dette enn de som bor i andre deler av landet. Arbeidsledigheten i Rogaland har vært høy blant annet som følge av oljeprisfallet i 2014. Ungdom fra denne delen av landet er da også mer opptatt av tiltak for de som er arbeidsledige enn ungdom i resten av landet. Om man er i jobb eller er elev/studerer har også betydning for noen av politikkområdene. De som går på skole eller studerer er mer opptatt av nasjonale og globale miljø- og klimatiltak enn de som er i jobb. De unge arbeidstakerne er derimot i større grad enn elever/studenter opptatt av tiltak som kan gjøre det lettere for unge å kjøpe bolig.

I de kvalitative intervjuene ble ungdommene spurt om hvor de fikk informasjon om politikk fra, og om de synes det er vanskelig å sette seg inn i politiske saker. Det generelle inntrykket er at denne generasjonen i hovedsak henter informasjon fra internett, både sosiale medier og nettaviser, og at de bevisst oppsøker partienes nettsider. Det er også flere som henviser til at de har en del om politikk på skolen.

Det blir ofte det som popper opp på Facebook. Og før valg, så går jeg inn på partienes nettsider. NRK og VG har nyheter på Snapchat, og der får jeg med meg noe. Leser ikke aviser unntatt lokalavisa hjemmefra (student).

Informasjon fra sosiale medier skal man være forsiktig med. Stoler ikke på «mannen i gata». Går til steder som jeg vet har informasjon som jeg kan stole på (student).

Jeg er ikke særlig god til å lese aviser. Hører heller ikke på nyheter på radio og tv. Men jeg hører en god del på podkaster, blant annet nyhetspodkaster (student).

Utfordringene ved å sette seg inn i politiske saker har nær sammenheng med hvor man henter informasjonen fra. Poenget er at hvis man ikke vet om informasjonen er til å stole på, så kreves det ekstra innsats for å få nøytrale beskrivelser av et sakskompleks. Noe annet som blir trukket fram er at de politiske partiene ofte er tilsynelatende enige om store saker. Da kan det noen ganger være vanskelig å skille, spesielt hvis det er saker som man ikke er spesielt interessert i.

Jeg kan se at det kan være vanskelig å sette seg inn i politiske saker. For eksempel å vite hvem som har utformet et forslag, hvem som vedtar og gjennomfører politikken. Det kan være mangel på kunnskap om de ulike institusjonene som bestemmer. Da er det også vanskelig vite hvor man skal plassere misnøyen sin. Hvor går det galt, liksom? (student).

Føler at jeg har ganske god kompetanse om politiske saker. Jeg er vant til å diskutere. Vi hadde mye om politikk på skolen, men har også diskutert en god del hjemme (skoleelev).

4.1 Unges holdninger til innvandring

Jeg mener at etnisitet spiller en mindre rolle enn hvor du er vokst opp. Det er mye fattigdom i Oslo, og man lever veldig forskjellige liv på ulike steder i byen. Det synes jeg er veldig trist. Når det gjelder innvandring, så er jeg både opptatt av at man bør slippe flere inn i landet og at man må bruke mye mer penger på integreringstiltak (student)

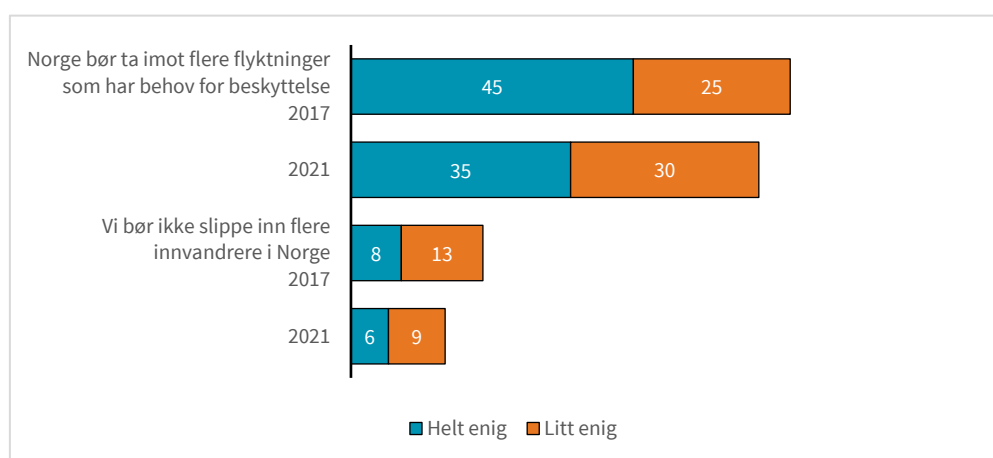
Jeg er for «riktig» innvandring. Altså vi ikke skal åpne alle portene. Innvandringen må første og fremst være nyttig for oss her i Norge, og de som kommer

må lære seg norsk. Flyktninger skal få hjelp, men det viktigste er å bistå der hvor det er krig og konflikt slik at folk kan reise tilbake når faren er over (skoleelev).

I løpet av de siste årene har undersøkelser vist stadig mer innvandrervennlige holdninger i befolkningen. Det er færre som er skeptiske til å ha innvandrere i nære relasjoner, og flere mener at det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge (SSB, 2020).

I forrige avsnitt kom det fram at det å bekjempe rasisme og fremmedfrykt er ett av de viktigste politiske spørsmålene for ungdom. For å følge opp temaet innvandring og rasisme, ble det presentert flere påstander som deltakerne ble bedt om å si seg enig eller uenig i. Noen av påstandene er stilt både i 2017 og i 2021 mens andre bare er stilt i 2021

Figur 4.2 Andel som er helt eller litt enig i påstander om mottak av flyktninger og ikke å slippe inn flere innvandrere i Norge. 2017 (n = 1001)-2021 (n = 1609). Prosent.

I 2021 er det et flertall av ungdommen, på 65 prosent, som er helt eller litt enige i at Norge bør ta imot flere flyktninger med behov for beskyttelse. Påstanden, om at man ikke bør slippe inn flere innvandrere i Norge, støttes av 15 prosent i 2021. Disse to påstandene kan ikke uten videre speile hverandre, da innvandring omfatter flere grupper enn flyktninger.

Om vi sammenligner resultatene i 2017 og 2021, er det en liten nedgang i 2021 i andelen som er helt eller litt enig i at Norge bør ta imot flere flyktninger. Ungdom med innvandrerbakgrunn er i større grad enige i at det bør slippes inn flere flyktninger med behov for beskyttelse. En annen utvikling fra 2017 til 2021 er at det er en mindre andel som mener at man *ikke* skal slippe inn flere innvandrere til landet.

Tallene fra Integreringsbarometeret fra 2020 viste at fire av ti mente at påstanden «vi bør ikke slippe flere innvandrere i Norge» passet helt eller ganske godt (Brekke mfl., 2020). Det antyder at ungdommen er mer åpne for innvandring enn befolkningen som helhet. De unge mennene er imidlertid mer skeptiske til innvandring enn de unge kvinnene.

Rasisme er et problem

Har opplevd på arbeidsplassen at en utenlandsk renholder satt for seg selv i lunsjen. Da vi spurte om hvorfor, så sa hun at de andre ikke ville sitte sammen med henne fordi hun snakket for dårlig norsk. Vi tror det er mye rasisme i Norge. Det skjer over alt (skoleelev).

Som sitatet viser, var flere av ungdommene som stilte opp i kvalitative intervju opprørt over rasismen i Norge. I spørreundersøkelsen er det mer enn 70 prosent som er helt eller litt enige i at rasisme er et problem i Norge. 12 prosent er litt eller helt uenige i denne påstanden (spørsmålet ble ikke stilt i 2017). Blant de unge kvinnene er det åtte av ti som mener at rasisme er et problem. Tilsvarende andel blant mennene er seks av ti. Svarene på spørsmål om rasisme fra ungdom med innvandrerbakgrunn skiller seg derimot ikke ut i noen retning.

Utvalget fikk også ta stilling til påstanden om at det er et problem at innvandrere tar norske arbeidsplasser. Dette er det et mindretall som er helt eller litt enige i. Andelen som sa seg helt eller litt enig i påstanden ble noe redusert fra 2017 til 2021.

- I 2017 var det 8 prosent som sa seg helt enig, og 10 prosent som var litt enig. Altså totalt 18 prosent som var enige i at dette var et problem.
- I 2021 er det 5 prosent som sier seg helt enig, og 9 prosent som er litt enig. Altså totalt 14 prosent som mener at det er et problem at innvandrere tar norske arbeidsplasser.

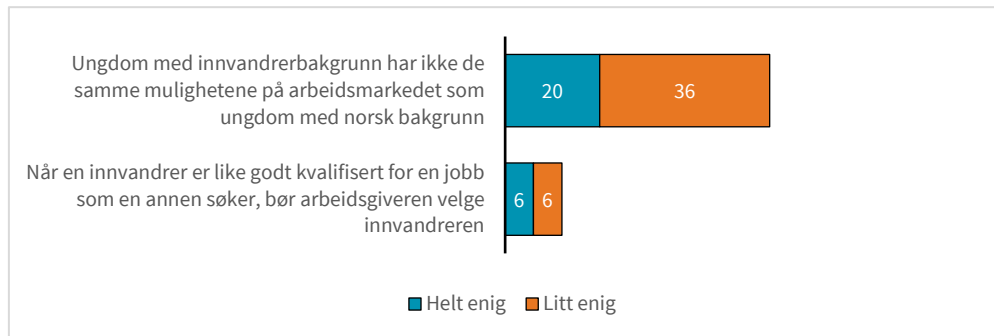
I løpet av de siste årene har det vært bred nyhetsdekning av Black Lives Matter-bevegelsen i USA. Dette kan ha bidratt til diskusjonene om rasisme også i Norge. Det ble ikke stilt spørsmål om denne bevegelsen i spørreundersøkelsen, men temaet ble tatt opp i de kvalitative intervjuene. Flere forteller at denne bevegelsen har ført til at man har blitt mer bevisste på rasisme som problem, også i Norge. Andre uttrykker noe bekymring for mindre engasjement i det daglige, at «man sitter hjemme og venter på neste kampanje» og «det blir for lett å stille seg bak». Det kan bli problematisk dersom kampanjer overtar for vanlig politisk virksomhet. Noen mener at bevegelser som Black Lives Matter kan føre til økt polarisering av den politiske debatten og kan tiltrekke seg fanatikere som bare er ute etter å lage kaos.

Like muligheter på arbeidsmarkedet?

Det er, ifølge Integreringsbarometeret, en voksende og relativt utbredt oppfatning at innvandrere blir diskriminert, blant annet når det gjelder ansettelse. Videre mener én av tre i dette barometeret at en innvandrer bør få jobben når vedkommende er like godt kvalifisert som en annen søker, noe som kan omtales som positiv diskriminering (Brekke mfl., 2020).

Blant ungdommen i denne undersøkelsen er det mer enn halvparten som er helt eller litt enige i at ungdom med innvandringsbakgrunn ikke har samme muligheter i arbeidsmarkedet som ungdom med norsk bakgrunn. Sammenliknet med svarene i Integreringsbarometeret er det imidlertid atskillig færre som mener at arbeidsgiver skal velge innvandreren i de tilfeller der søkerne står likt. Kvotering av innvandrere foran personer uten innvandringsbakgrunn er det med andre ord liten støtte til blant 16–25 åringene (se figur 4.3).

Figur 4.3 Andel som er helt eller litt enig i påstander om like muligheter og forrang for innvandrere ved like kvalifikasjoner 2021. (n = 1001)-2021 (n = 1609). Prosent.

Ungdom som selv har innvandrerbakgrunn, mener i noe større grad enn andre at det er ulike muligheter på arbeidsmarkedet.

4.2 Holdninger til ulikhet, skatt og sykelønn

Det er så gode ordninger i Norge at jeg bekymrer meg ikke mye for framtida. Jeg vet at jeg blir ivaretatt og kommer til å overleve, hvis jeg skulle miste jobben, for eksempel (yrkesaktiv).

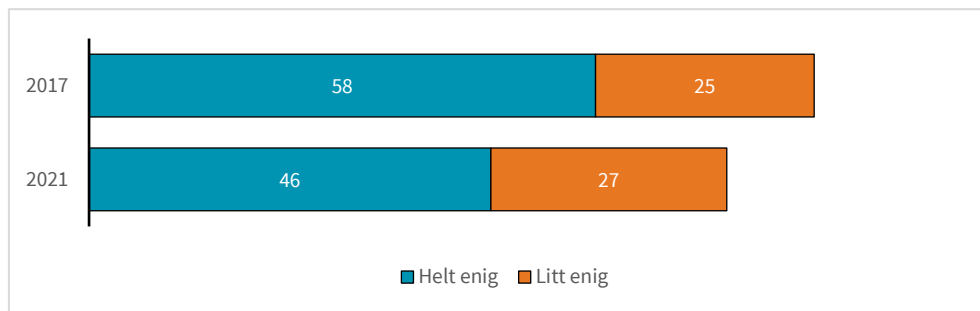
Det som er viktig for meg er den økonomiske politikken, altså fordeling og rettferdighet. Vi trenger en jevnere fordeling for å hindre større ulikhet (student).

I Norge er det stor oppslutning om velferdsordninger over hele det politiske spekteret. Det er rimelig å gå ut fra at den politiske striden i årene framover neppe vil dreie seg om hvorvidt hovedtrekkene i den norske velferdsstaten skal bevares. Debatten vil sannsynligvis dreie seg om hvilke virkemidler som er mest hensiktsmessige for å nå målene, om prioriteringer mellom ulike grupper og formål, og om tilpasning av utgifter og inntekter for å sikre velferdsstaten (Ødegård mfl., 2020). Disse avveiningene vil den nåværende ungdomsgenerasjonen og framtidige beslutningstakere trolig måtte forholde seg til i enda sterkere grad enn det som er tilfellet i dag. Oppslutning om velferdsstaten avhenger også av befolkningens erfaringer med og tillit til velferdsordningene (Haugsgjerd & Seegaard, 2020).

Tross stor enighet om velferdsordninger, er det politisk strid på flere områder. Det dreier seg blant annet om hvor store skattene skal være og om dagens sykelønnsordning bør bevares. Tema for dette avsnittet er ungdoms holdninger til sentrale spørsmål om ulikhet, velferdsordninger og sykelønn. Økende fattigdom og større inntektsforskjeller var også sentrale områder i valgkampen i 2021.

Deltakerne i undersøkelsen ble bedt om å ta stilling til påstander om forskjeller mellom fattig og rik, skatt, sykelønn og om det er for enkelt å få penger fra NAV. Å motarbeide at det blir for store forskjeller mellom fattig og rik er den påstanden som flest sier seg enig i (fig 4.4).

Figur 4.4 Andel som sier seg helt eller litt enig i påstanden om å motarbeide forskjeller mellom fattig og rik. Prosent. 2017 (n=1001) og 2021 (n=1609).

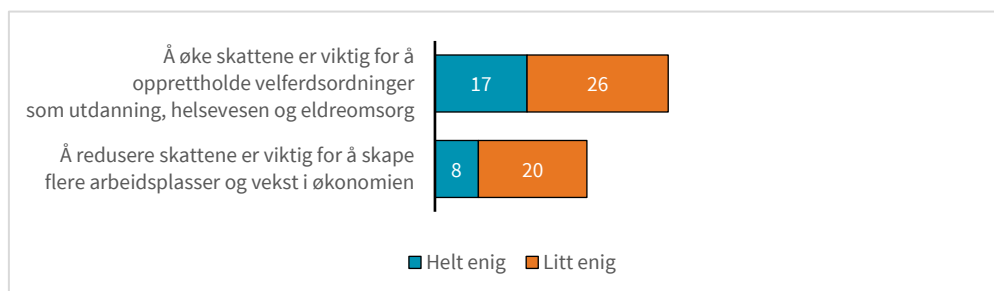
I 2021 er det 73 prosent som er litt eller helt enig i denne påstanden. Det er 10 prosentpoeng lavere enn resultatet i 2017. Det er usikkert hva som er forklaringen på denne nedgangen. Det kan ha sammenheng med at spørsmålet om fattigdom har blitt mer politisert i løpet av de siste fire årene. Et mulig resultat av dette er at foreslåtte tiltak for å redusere forskjellene er blitt mer synlige og dermed mer omstridte. Det er en ganske stor andel på 17 prosent som svarer «verken enig eller uenig», og ytterligere 2 prosent svarer «ikke sikker». Én av fem ønsker med andre ord ikke å ta stilling til påstanden.

Kvinnene mener i vesentlig større grad enn menn at det er viktig å motarbeide for store forskjeller i samfunnet. 55 prosent av kvinnene er helt enig, men andelen helt enig blant menn er 38 prosent.

Økt eller redusert skatt?

Skatteøkninger var også et hett politisk tema foran valget i 2021. 16–25-åringene ble bedt om å ta stilling til to påstander om skatt: 1) økte skatter for å finansiere velferdsordninger 2) redusert skatt for å skape flere arbeidsplasser. Dette spørsmålet ble ikke stilt i 2017, og vi har derfor ikke noe sammenlikningsgrunnlag.

Figur 4.5 Andel som sier seg helt eller litt enig i påstander som skatt. Prosent. (n = 1609)

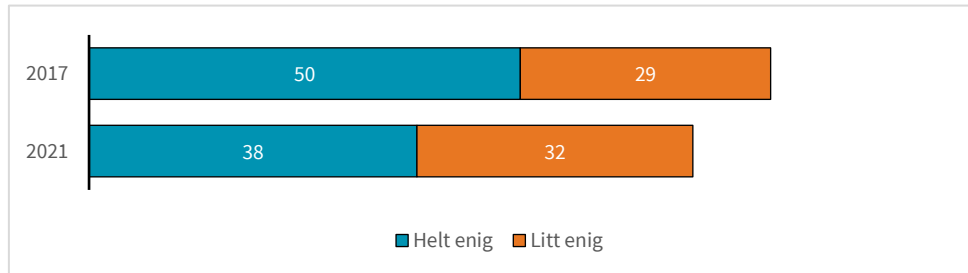

Drøyt fire av ti svarer at de er litt eller helt enige i at det å øke skattene er viktig for å opprettholde ulike velferdsordninger. 28 prosent mener redusert skatt er viktig for å skape flere arbeidsplasser. Samtidig er spørsmålene om skatt det området der de unge i minst grad ønsker å ta stilling. 40 prosent svarer «verken enig eller uenig» på spørsmålet om å senke skattene, mens 33 svarer verken eller på spørsmålet om å øke skatten. Ungdom med innvandrerbakgrunn er noe mer positive til å senke skattene enn de som har foreldre født i Norge

Oppslutning om sykelønnsordningen

Oppslutningen om sykelønn er også solid blant den yngre generasjonen. Samtidig er det en liten nedgang i andelen som er helt eller litt enig i disse to påstandene fra 2017 til 2021 (se figur 4.6).

Figur 4.6 Andel som sier seg helt eller litt enig i påstand om at det er riktig at alle får full lønn ved sykdom. Prosent. 2017 (n=1001) og 2021 (n=1609)

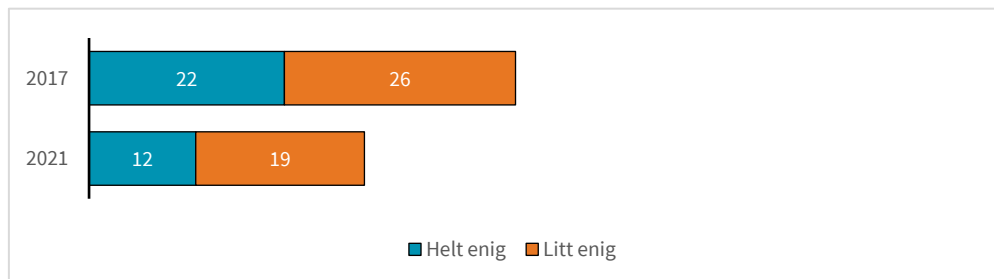
I 2017 var det til sammen 79 prosent som var helt eller litt enig i påstanden om at det er riktig at alle får full lønn ved sykdom. Fire år senere er andelen 70 prosent. Støtten til sykelønnsordningen er noe større blant de som er i jobb enn blant de som går på skole eller studerer. Det er også en større andel kvinner og ungdom med innvandringsbakgrunn som støtter full lønn under sykdom, sammenliknet med de andre gruppene.

For enkelt å få penger av NAV?

Den norske velferdsstaten byr på inntektssikring for de som faller utenfor i kortere eller lengre perioder, som for eksempel ved arbeidsledighet. Det er samtidig stor oppslutning om den såkalte arbeidslinja, som i korte trekk innebærer at det skal lønne seg å jobbe og at flest mulig skal være i arbeid lengst mulig. For noen år tilbake kom nyordet å «nave». Ordet henspilte på ungdom som mottar offentlig støtte i stedet for å være i arbeid eller utdanning. Antallet unge (18–29 år) som går på uføretrygd har vært økende de siste årene, og psykiske lidelser er den viktigste årsaken. Samtidig gjorde den avgåtte regjeringen til Erna Solberg i sin periode en rekke innstramminger i vilkårene for å få offentlige ytelser.

Dette er utgangspunktet for spørsmålet om ungdommen mener at det er for enkelt å få penger fra NAV, som ble stilt både i 2017 og 2021.

Figur 4.7 Andel som sier seg helt eller litt enig i påstand om at det er for enkelt å få penger av NAV. Prosent. 2017 (n=1001) og 2021 (n=1609).

I 2017 var det til sammen 48 prosent som mente at det var for enkelt å få penger fra NAV. Andelen som var helt eller litt enig i denne påstanden sank til 31 prosent i 2021.

Nedgangen kan ha sammenheng med innstrammingene som har foregått de senere årene – altså at det faktisk har blitt vanskeligere å få støtte.

2021-tallene viser videre at kvinnene i mindre grad enn mennene er enige i at det er for lett å få penger fra NAV. Blant ungdom i jobb er det en større andel som mener at det er for lett å få penger fra NAV sammenliknet med de som er studenter eller går på skole.

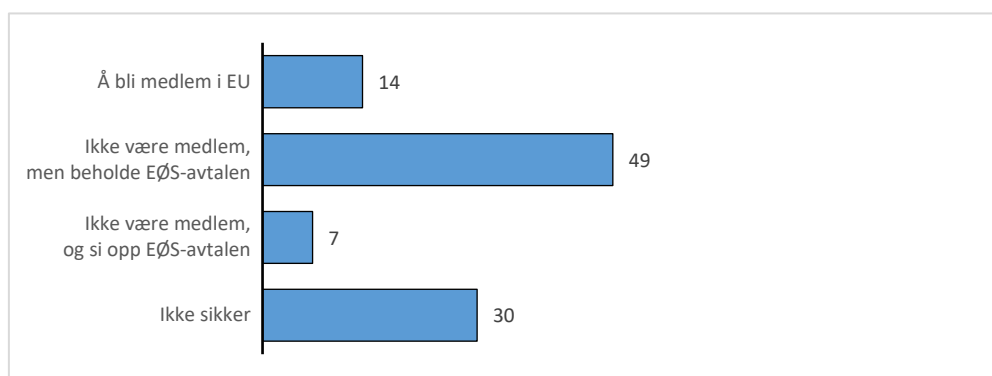
4.3 Holdninger til EU og EØS

Debatten om EU og EØS-avtalen er ikke spesielt høyt på den politiske dagsorden i Norge. Det er har vært en debatt innenfor fagbevegelsen rundt EØS-avtalen, men generelt er ikke tilknytningen til EU noe stort stridstema. Noe av årsaken til dette er sannsynligvis at det er lite støtte i befolkningen for å melde seg inn i EU, mens støtten til EØS-avtalen står sterkt. I en måling fra Sentio våren 2021 svarte 62 prosent at de var mot å søke medlemskap i EU, mens 66 prosent svarte at de ville stemt for å beholde EØS-avtalen (NTB, 2021, 7. juni).

Den nåværende regjeringen, som overtok etter valget høsten 2021, fastslår at EØS-avtalen skal ligge til grunn for Norges forhold til Europa. Samtidig skal det såkalte handlingsrommet utredes og brukes aktivt, og det skal jobbes målrettet for å forsvare norske interesser overfor EU (Hurdalsplattformen).

16–25-åringene ble spurt om sine holdninger til EU og EØS (Fig 4.8). nærmere bestemt om alternativet er å bli EU-medlem eller beholde eller si opp EØS-avtalen. Dette spørsmålet ble ikke stilt 2017, så vi har ikke noe sammenlikningsgrunnlag.

Figur 4.8 Holdninger til EU og EØS, 2021. Prosent (N=1609)

Det er liten støtte til et EU-medlemskap, mens rundt halvparten mener vi bør beholde EØS-avtalen. Støtten til å stå utenfor EU og si opp EØS-avtalen er liten (7 prosent). Samtidig er det verdt å legge merke til at det er en ganske stor usikkerhet blant de unge i dette spørsmålet. Det er ingen signifikante forskjeller i svarene mellom de ulike regionene. Ellers er det verd å merke seg følgende:

- Kvinnene er mer skeptiske til EU-medlemskap enn mennene (11 mot 16 prosent).
- Blant de yngste (16–17 år) er det 21 prosent som sier ja til medlemskap. Blant de eldste (24–25 år) er tilsvarende andel 9 prosent.
- 18 prosent av ungdom med innvandringsbakgrunn sier ja til EU-medlemskap.

5 Uønsket seksuell oppmerksomhet og #metoo

Omtrent samtidig som forrige ungdomsbarometer ble lansert, i oktober 2017, startet den globale kampanjen #metoo. Det var skuespilleren Alyssa Milano som anklaget filmprodusenten Harvey Weinstein for seksuell trakassering og voldtekt. Hun oppfordret kvinner som hadde vært utsatt for trakassering med å svare på hennes tweet med hashtagen #metoo.

Kampanjen utløste også mange spørsmål om omfanget av seksuell trakassering i norsk arbeidsliv. I bransjer som hotell og restaurant, scenekunst og helse- og omsorg ble det satt søkelys på problemene med uønsket seksuell oppmerksomhet. Det viste seg at seksuell trakassering i mange tilfeller var et oversett arbeidsmiljøproblem som de ansatte tiet om (Bråten, 2020). I løpet av de siste årene har man imidlertid sett en svak økning i rapporterte tilfeller av uønsket seksuell trakassering i arbeidslivet (STAMI, 2021).

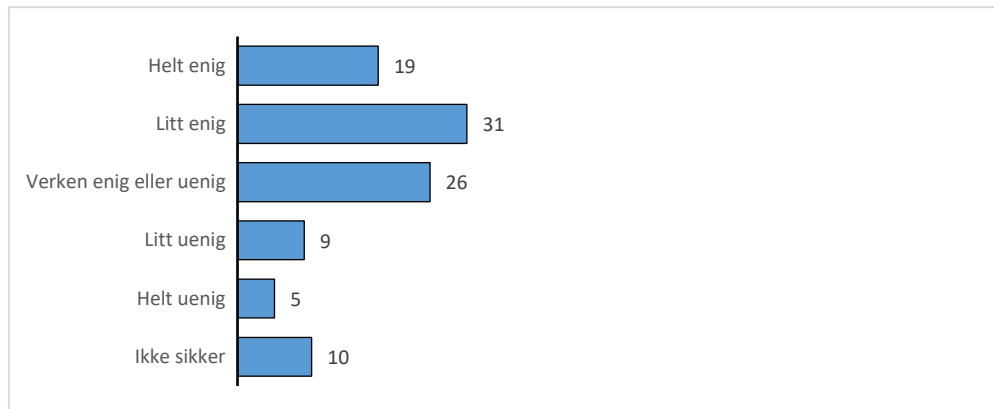
Økningen i rapporterte hendelser kan delvis skyldes at det har blitt større oppmerksomhet om problematikken og at flere nå tør å si fra om hva de har opplevd. For den yngste generasjonen er hverdagen annerledes enn for de mer etablerte. Mange i aldersgruppa 16–25 år «lever sitt liv» på digitale medier. Krenkelsene kan for eksempel foregå ved at man deler nakenbilder eller tar bilder i skjul. Noen opplever at fremmede menn tar kontakt på sosiale medier og kommer med forskjellige tilbud (Barneombudet, 2018). Trakasseringen kan også foregå gjennom ekle kommentarer og hetsing, samt uønsket fysisk kontakt (Barneombudet).

I en undersøkelse fra 2020, bestilt av Actis, kom det fram at 49 prosent av unge jenter svarer at de har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet når de drikker med jevnaldrende. Tilsvarende tall for gutter var 18 prosent (Actis, 2022, 20. september). Siden uønsket seksuell oppmerksomhet er et relevant tema for mange unge mennesker, ble det i denne runden stilt spørsmål om hva de mener om dette. Er det et økende problem? Og har #metoo-kampanjen gjort det lettere å melde fra om uønskede hendelser?

5.1 Et økende problem blant ungdom?

Spørsmålet om hvordan ungdommen vurderer omfanget av uønsket seksuell oppmerksomhet ble ikke stilt i 2017. Rundt halvparten av deltakerne i ungdomsbarometeret er helt eller litt enig i at uønsket seksuell oppmerksomhet er et økende problem blant ungdom.

Figur 5.1 I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende påstand: Uønsket seksuell oppmerksomhet er et økende problem blant ungdom? Prosent. (n = 1609).

Blant kvinnene er det nær sju av ti som er helt eller litt enige i at problemet er økende. Blant mennene er tilsvarende bare 35 prosent. Det er blant de yngste (16–17 år) at problemet tilsynelatende er størst. I denne aldersgruppa er det over 60 prosent som mener at uønsket seksuell oppmerksomhet er et økende problem.

Hva sier lovverket? I likestillings- og diskrimineringsloven § 13 heter det blant annet:

«Med seksuell trakassering menes enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom» (...)

Arbeidsgivere og ledelsen i organisasjoner og utdanningsinstitusjoner skal innenfor sitt ansvarsområde forebygge og søke å hindre trakassering og seksuell trakassering.»

Ifølge arbeidsmiljøloven skal arbeidstaker ikke utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden (§4-3 (3)).

Det er, som nevnt, flere måter å tolke denne utviklingen på. På den ene siden kan man argumentere for at #metoo bare hadde forbigående effekt, siden oppfatningen blant de unge i vår undersøkelse ser ut til å være at problemet med uønsket seksuell oppmerksomhet er økende. En alternativ forklaring er at resultatene fra denne og tidligere undersøkelser skyldes økt bevissthet om problematikken.

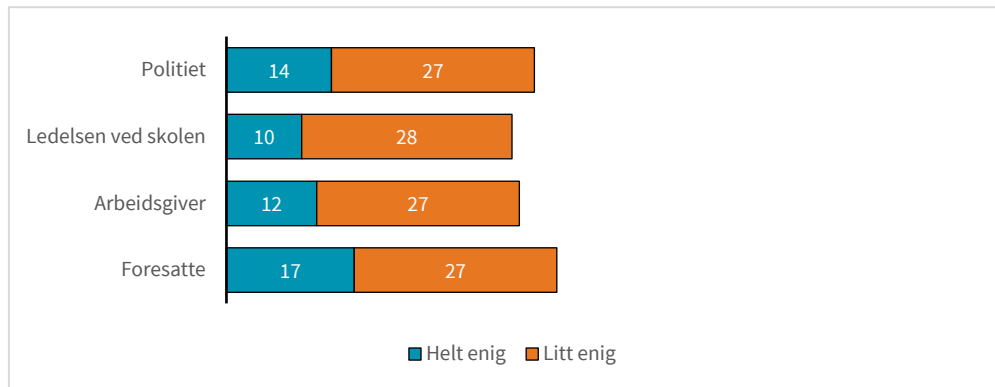
Tror #metoo har stor betydning. Samtidig er det slik at gutter på vår alder ikke tror at det angår dem fordi de mener at slike saker ofte er mer alvorlige enn det de driver med, for eksempel. Det er jo veldig dumt. Ikke bevisste på at de selv kan si eller gjøre noe dumt. Men det har betydning for oss, fordi det er blitt lettere å si fra og at man tør å stå opp for seg selv (skoleelev, 17 år).

Jeg tror #metoo har mye å si fordi samfunnet trenger å få denne problemstillingen litt rett i fleisen (student, 23 år).

5.2 Har #metoo-kampanjen gjort det lettere å melde fra?

Et naturlig oppfølgingsspørsmål er dermed om det i lys av oppmerksomheten rundt #metoo-kampanjen de siste årene, faktisk oppfattes som enklere å si fra om uønsket seksuell oppmerksomhet, for eksempel til politiet eller foresatte.

Figur 5.2 Som følge av #metoo-kampanjen, i hvilken grad er du enig eller uenig i at det har blitt lettere å melde fra om uønsket seksuell oppmerksomhet? Andel som svarer helt og litt enig. Prosent. (n = 1609).

Det er viktig å påpeke at svarene er preget av usikkerhet. Det er betydelige andeler som svarer «verken enig eller uenig» og «ikke sikker», og som man dermed kan gå ut fra ikke har erfaring med spørsmålet og/eller at det ikke har blitt diskutert.

Samtidig viser tallene at det er en god del ungdommer som mener at #metoo-kampanjen har gjort det lettere å melde fra:

- 44 prosent er helt eller litt enig i at det har blitt lettere å melde fra til foresatte,
- 41 prosent mener det er blitt lettere å melde fra til politiet,
- 39 prosent er helt eller litt enig i at det er blitt lettere å melde fra til arbeidsgiver, og
- 38 prosent mener det er blitt lettere å melde fra til ledelsen ved skolen.

I svarene på dette spørsmålet er det bare ubetydelige kjønnsforskjeller. Det er imidlertid noen forskjeller i aldersgruppene. Blant de som er 16–17 år, er det 52 prosent som mener at det er blitt lettere å melde fra til politiet og 53 prosent som er helt eller litt enige i at det er blitt lettere å melde fra til foresatte.

Om virkningene av #metoo-kampanjen blir varig er for tidlig å si. Men foreløpig har den i Norge bidratt til å styrke vernet mot seksuell trakassering. Mange organisasjoner og arbeidsplasser har eksempelvis laget tydeligere retningslinjer om seksuell trakassering og varsling.

6 En tillitsfull generasjon?

Jeg synes det er ganske vanskelig å sette seg inn i politiske saker. Det går først og fremst ut på at man ikke vet hvor man finner nøytrale beskrivelser av en sak, slik at man får med seg hele bildet. Og så sørger jo algoritmer for at på sosiale medier får du kun tilgang til kilder som støtter ens eget syn. Ofte bruker jeg NRK for å sette meg inn i saker. Sjekker alltid om NRK har skrevet noe om det. Jeg stoler på staten, hehe. Hvis man bruker google, så må man vurdere kildene nøye (student).

Tillit, både til andre mennesker og til offentlige institusjoner, blir ansette å være en viktig forutsetning for god samfunnsutvikling og for et velfungerende demokrati. I det norske samfunnet er det sågar tegn som tyder på at tilliten øker under kriser. Selv når krisen er så alvorlig som det vi så under terrorangrepet 22. juli 2011 økte tilliten til andre mennesker etter angrepet (Institutt for samfunnsforskning, 2020). Norge ligger gjennomgående høyt på ulike tillitsbarometre sammenlignet med andre land. (Transparency International, 2021; Kleven, 2016)

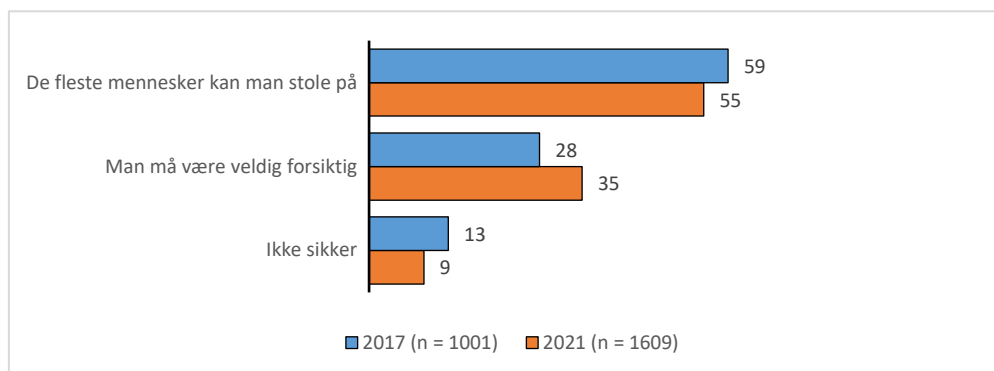
Det hevdes at den norske arbeidslivs- og velferdsmodellen forutsetter høy grad av tillit. Ikke minst er det nødvendig for å få til samarbeidet mellom partene i arbeidslivet, og for at innbyggerne ser de beslutningene som tas av ulike myndigheter som legitime (Fløtten & Jordfald, 2019). Tillit letter samarbeidet mellom folk og er en viktig ressurs for å få komplekse samarbeidsrelasjoner til å fungere (Wollebæk, 2017).

Populisme, som i stor grad bygger på mistillit til «den korruperte eliten», har ikke blitt en vesentlig faktor i norsk sammenheng, selv om også vi er del av den internasjonale trenden. For eksempel har innvandringsdebatten og motsetningene mellom by og land delvis blitt kommunisert i mer populistisk form de siste årene (Ødegård mfl., 2020).

Tillit til medmennesker og samfunnsinstitusjoner

I ungdomsbarometeret har vi valgt å måle tillit både til såkalte ukjente andre, altså til folk man ikke kjenner personlig og til samfunnsinstitusjoner, også omtalt som sosial og institusjonell tillit. Tilliten til andre mennesker er vist i figur 6.1.

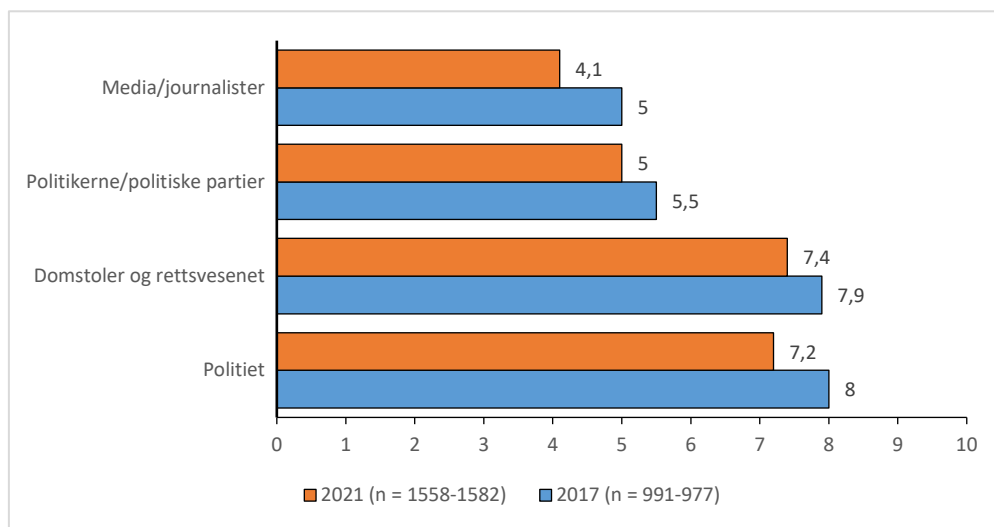
Figur 6.1 Synes du de fleste mennesker er til å stole på, eller må man være forsiktig i møte med andre mennesker? Prosent.

Tilliten til andre er gjennomgående høy blant de unge, mer enn halvparten svarer i 2021 at de fleste mennesker er til å stole på. Dette er på samme nivå som det SSB finner når de har målt tillit til andre i befolkningen som helhet (Støren, 2019, 29. mars). Samtidig er det en liten nedgang i andelen som svarer dette fra 2017 til 2021. Vi finner at den eldste aldersgruppen (24–25 år) har større tillit til andre enn de som er yngre. Motsatt finner vi at ungdom med innvandringsbakgrunn har lavere tillit til andre. At innvandrere har lavere tillit til andre enn befolkningen som helhet finner også SSB i sin måling. Det er også noen geografiske forskjeller blant de unge, der de som bor i Oslo generelt har høyere tillit enn de som bor i andre deler av landet, mens de som bor i Viken har en lavere tillit til andre.

Vi spurte også de unge om hvilken tillit de har til ulike samfunnsinstitusjoner. De ble bedt om å svare på en skala fra 0 til 10, der 0 anga ingen tillit i det hele tatt mens 10 betød full tillit.

Figur 6.2 Grad av tillit til ulike samfunnsinstitusjoner. Gjennomsnitt.* (2017 n = 978–991, 2021 n = 1558–1582)

* Andelen som svarte «Ikke sikker» er fjernet fra beregningen

Som vi også fant i 2017, er tilliten til både politi og domstolene svært høy blant de unge, mens tilliten til politikere/de politiske partiene og media/journalister er vesentlig lavere. Ungdom med innvandringsbakgrunn har lavere tillit til domstolene, politiet og politikere/politiske partier.

Gjennomgående er tilliten, både til andre mennesker og samfunnsinstitusjoner, noe lavere i 2021 enn i 2017. Dette er i tråd med en undersøkelse fra 2019, som viste at den gjennomsnittlige tilliten til politiske partier, politikere, statlig forvaltning, regjering, kommunale politikere og kommuneadministrasjon er lavere i 2019 enn i 2007. Konklusjonen er at det er en reell negativ endring i nordmenns tillit til politiske og demokratiske institusjoner i denne perioden. Nedgangen var større på nasjonalt nivå enn på lokalt nivå (Haugsgjerd & Seggaard, 2020). En nærliggende konklusjon er dermed at ungdommens tillitsnivå følger trenden i befolkningen som helhet.

7 Erfaringer fra koronapandemien

Pandemien har ikke endret mine framtidspaner. Men jeg har gjort det dårligere på skolen enn det jeg har gjort tidligere. Det er bedre for meg å være fysisk til stede, være i et klasserom. Da klarer jeg meg bedre. Hjemmeskole har ikke vært noe for meg. Så det kan hende at jeg må ta opp noen fag for å komme inn der jeg vil (avgangselev, videregående).

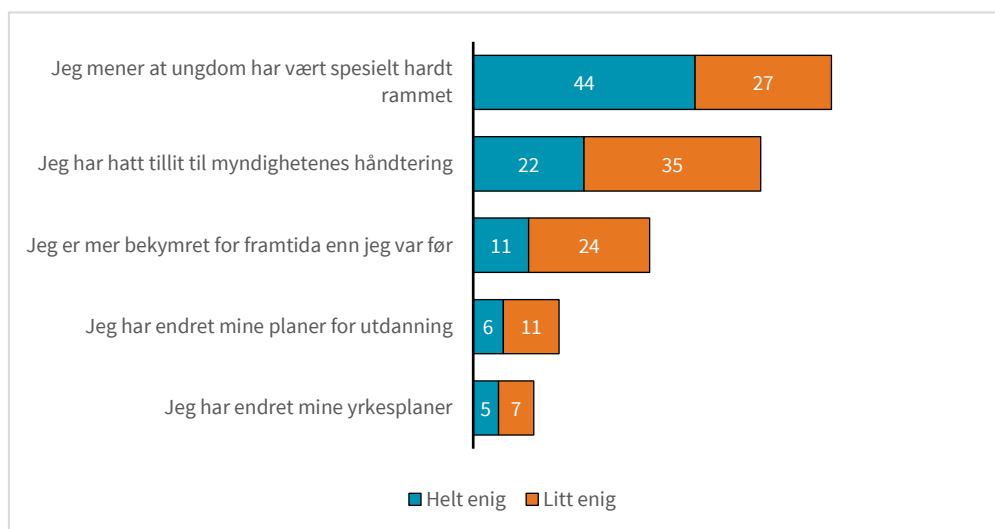
Korona har gjort mye med meg og folk på min alder. Vi har liksom mistet halvannet år som vi kunne brukt til å reise og utforske verden (yrkesaktiv).

Strengt smitteverntiltak under koronapandemien førte til at skoler og høyere utdanningsinstitusjoner stengte, det ble mange permitterte og arbeidsledige, og lite sosial kontakt. Mange vil hevde at ungdommen er blant de som har betalt den høyeste prisen for nedstengningen av Norge.

Som nevnt i innledningskapitlet gir årets Ungdata kunnskap om hvordan elever i ungdomsskolen og videregående opplæring har opplevd pandemien. Livene er påvirket i negativ retning, med blant annet savn av venner og fritidsaktiviteter. Samtidig viser resultatene at ungdomsgenerasjonen har taklet utfordringene på en god måte og framtidspanene er i liten grad endret (Bakken, 2021).

I vår undersøkelse har vi noen spørsmål om hvordan ungdom mellom 16 og 25 år har opplevd pandemien, blant annet om de har fått større bekymringer for framtida eller har endret yrkesplaner.

Figur 7.1 Andelen som svarer helt eller litt enig i påstander om konsekvenser av koronapandemien. Prosent. (n = 1609).

Resultatene fra vår undersøkelse bekrefter i stor grad resultatene fra Ungdata. Ungdommen har vært hardt rammet, men flertallet er fremdeles optimistiske med hensyn til framtida. Det er sju av ti som sier seg helt eller litt enig i påstanden om at ungdom har vært spesielt hardt rammet av pandemien. Det er den yngste gruppa (16–17 år)

som i størst grad mener at ungdom har vært spesielt hardt rammet (åtte av ti svarer helt eller litt enig). Det samme resultatet finner vi for ungdom fra Oslo, noe som trolig skyldes at hovedstaden var mer eller mindre nedstengt, inkludert skoler og studiesteder, i mange måneder. De som er yrkesaktive er i noe mindre grad enige i denne påstanden sammenliknet med skoleelever og studenter: seks av ti yrkesaktive svarer helt eller litt enig.

Nesten seks av ti hadde tillit til myndighetenes håndtering av pandemien. Det tyder på at ungdommen mener at tiltakene har vært nødvendige, selv om det har rammet dem hardt. Blant de yrkesaktive er det 50 prosent som har tillit til håndteringen, mens andelen er 61 prosent blant skoleelever og studenter. Ungdom med innvandringsbakgrunn har også noe mindre grad tillit til myndighetenes håndtering enn de med norsk bakgrunn (47 vs. 60 prosent er helt eller litt enig i påstanden). Selv om flertallet er enige i at myndighetene har gjort en god i håndtering av pandemien er det også verd å merke seg at nær en av fire (23 prosent) har lav tillit til myndighetens koronahåndtering.

Det er 35 prosent som er blitt mer bekymret for framtida som følge av pandemien. Bekymringen er noe større blant kvinner enn blant menn (42 vs. 30 prosent). Blant skoleelever/studenter er det 39 prosent som er helt eller enig i påstanden om at det er mer bekymret for framtida sammenliknet med 29 prosent av de yrkesaktive.

Samtidig er det ikke så mange som har endret på sine planer når det gjelder utdanning eller yrkesvalg. Det er henholdsvis 6 prosent (utdanningsplaner) og 5 prosent (yrkesplaner) som er helt enig i at planene har blitt endret. Trolig har disse faktisk gjort nye valg, mens de som svarer «litt enig» vurderer det. I svarene på endring i utdannings- og yrkesplaner finner vi ikke noen forskjeller mellom kjønn og alder, eller om de er skoleelever/studenter eller yrkesaktive.

Det er så langt fram til jeg er ferdig, at jeg har ikke bekymret meg så mye for den tiden ennå. Har tenkt at koronapandemien er ferdig lenge før det blir aktuelt for meg å gå ut i jobb. Har litt tid på meg (student).

Permittering og arbeidsledighet som følge av koronapandemien.

Koronapandemien førte til det største økonomiske sjokket i norsk arbeidsliv i moderne tid. Et stort antall mistet jobben eller ble permitterte. Andre fikk nye arbeidsformer med hjemmekontor og bruk av digitale løsninger. Dagligvare, IT, netthandel er eksempler på bransjer som fikk et oppsving, mens reiseliv, transport, restauranter og kulturliv opplevde det motsatte (Fløtten & Trygstad, 2020).

De som fra før har svakest tilknytning til arbeidslivet, er gjerne de som også først blir permittert eller sagt opp, eksempelvis unge uten lang arbeidserfaring. Unge befinner seg dessuten ofte i bransjer som er utsatt for kriser, som reiseliv og restaurant (Bjørnset, 2021).

Hvilke konsekvenser fikk pandemien for den yngste generasjonen av arbeidstakere? Svarene fra vår undersøkelse viser at til sammen 27 prosent av de som er yrkesaktive eller som verken studerer eller jobber (sykmeldt, permisjon, ufør eller arbeidsledig) ble rammet av enten permittering eller arbeidsledighet som følge av koronapandemien.

Blant de som ble rammet av arbeidsledighet eller permitteringer fant vi ingen forskjeller mellom kjønn, alder, region og innvandringsbakgrunn. Det virker derfor som om pandemien har rammet permittert og arbeidsledige ungdommer på samme måte, på tvers av bakgrunn og erfaringer. Det vi derimot finner er at de som hadde utdanning på bachelornivå i mindre grad ble arbeidsledige eller permitterte som følge av

pandemien. Det er ikke overaskende siden dette typisk er ansatte i offentlig sektor, innenfor helse og undervisning. Vi fant også at fast ansatte i mindre grad enn midlertidige ble arbeidsledige. Dette er også som forventet siden de midlertidige ansatte er de som først må gå dersom virksomhetene må nedskalere. Som vist innledningsvis er 32 prosent av arbeidstakerne i vårt utvalg midlertidig ansatt. Totalt i yrkesbefolkningen er andelen midlertidige ansatte på rundt 8 prosent, men er vesentlig høyere for aldersgruppen 15–24 år. Ifølge siste tall fra SSB var det 25,4 prosent i denne aldersgruppa som var midlertidig ansatt i 2020. (Statistisk sentralbyrå, 2022.)

55 prosent av ungdommen i vårt utvalg som går på skole eller studerer, har ekstrajobb ved siden av. Blant disse var det 12 prosent som mistet jobben på grunn av koronapandemien. Halvparten av dem forventet imidlertid å få jobben tilbake når livet vender tilbake til normalen.

8 Avslutning

Målet med ungdomsbarometeret er å bidra til kunnskap om unges yrkesvalg, deres tanker om å være arbeidstakere noen år fram i tid, forhold til fagbevegelsen og deres meninger om politiske saker. Fagforbundets ungdomsbarometer ble gjennomført for første gang i 2017. I denne utgaven har det dermed vært mulig å måle utviklingen i ungdommens synspunkter i løpet av en fireårs-periode.

Det er også inkludert spørsmål om aktuelle forhold, ikke minst om hvordan koronapandemien har rammet 16–25-åringene. Pandemien preget samfunnet i mer enn halvannet år, noe som er lenge for unge mennesker. Det store flertallet mener da også at ungdom har vært spesielt hardt rammet. Én av fire yrkesaktive i vårt utvalg var permitterte eller hadde mistet jobben som følge av pandemien. Men, tross koronapandemi da undersøkelsen ble gjennomført og usikre tider, er framtidsoptimismen stor. I så måte er resultatene i overensstemmelse med den siste Ungdata-undersøkelsen, som omfatter elever i ungdoms- og videregående skoler.

Arbeidslivet står foran store omstillinger i årene som kommer. Ny teknologi og det grønne skiftet er stikkord i denne sammenhengen. Det generelle inntrykket fra denne undersøkelsen er imidlertid at ungdommen ser på framtida med ganske stor ro. De mener at deres utdannings- og yrkesvalg i hovedsak vil være relevante i mange år framover. Det viktigste er å få en jobb som sammenfaller med egne interesser og utsikter til fast jobb. Høy lønn og status spiller mindre rolle, noe som er i tråd med resultatene fra 2017.

Det er ingenting som tilsier at fagbevegelsens betydning blir mindre i årene framover. Interessen for og holdningene til fagorganisering sammenfaller i stor grad med den mer voksne befolkningen. Rundt halvparten av de yrkesaktive ungdommene er fagorganisert, noe som er på samme nivå som blant arbeidstakerne totalt sett.

Boligpolitikk og bekjempelse av rasisme og fremmedfrykt er blant de aller viktigste politiske sakene for 16–25-åringene. Noe som kanskje er litt mer overraskende er at klima- og miljøtiltak ikke er blant topp fem-sakene på lista over prioriteringene.

Det er noen interessante forskjeller i svarene fra 2017 og 2021. Selv om det er stor oppslutning om å redusere forskjeller mellom rik og fattig og å bevare sykelønnsordningen, er det en viss nedgang i andelen som mener at disse områdene er viktige. Det er også en økende misnøye med egen lønn. Om disse resultatene er uttrykk for en varig dreining i holdninger er vanskelig å slå fast. Svar på spørreundersøkelser påvirkes av offentlige diskusjoner og dagsaktuelle saker. Oppmerksomheten rundt økende lønnsforskjeller og høye lederlønninger kan ha påvirket oppfatningen av eget lønnsnivå. Det var også en stor offentlig debatt om ungdoms vanskeligheter med å komme inn på boligmarkedet da spørreundersøkelsen ble gjennomført.

Noe som bør følges med på er en synkende trend blant ungdommen når det gjelder tillit, både til andre mennesker og samfunnsinstitusjoner. Tillit regnes som limet i det norske samfunnet, og en forutsetning for at arbeidslivs- og velferdsmodellen skal fungere.

Referanser

- Actis (2022, 20. september). Opplever seksuell trakassering på fest.
<https://actis.no/kunnskap/opplever-seksuell-trakassering-p%C3%A5-fest>
- Alsos, K. & Dølvik, J. E. (Red) (2021). *The future of work in the Nordic countries. Opportunities and challenges for the Nordic working life models*. Temanord 2021-520 Nordic council of ministers
- Andresen, S., Strand, A. H. & Ødegård, A. M. (2017). *Fagforbundets ungdomsbarometer 2017*. Fafo-rapport2017:32.
- Bakken, A. (2021). *Ungdata 2021. Nasjonale resultater*. Velferdsforskningsinstituttet NOVA. Rapport 8/21.
- Bakken, A., Sletten, M. Aa. & Eriksen, I. M. (2018) Generasjon prestasjon? Ungdomsopplevelse av press og stress. *Tidsskrift for ungdomsforskning* nr.2-2018, s. 46-76. NOVA, OsloMet – storbyuniversitet.
- Barneombudet (2018). *Alle kjenner noen som har opplevd det. Samtaler med ungdom om seksuelle krenkelser – mars 2018*.
- Bjørnset, M. (2021). *Konsekvenser av Korona. Arbeidsledighet og gjennomføring blant unge i Viken*. Fafo-notat 2021:04.
- Brekke, J-P, Fladmoe, A. & Wollebæk, D. (2020). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge. Integreringsbarometeret 2020*. Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2020:8.
- Bråten, M. (2020). Seksuell trakassering i ulike deler av arbeidslivet i lys av #metoo. *Tidsskrift for kjønnsforskning* 01/2020 (vol. 44).
- Eriksen, I.M. & Andersen, P. L. (2021). *Ungdoms tilhørighet, trivsel og framtidsplaner i Distrikts-Norge. En flermetodisk analyse av betydningen av bosted, kjønn og sosioøkonomiske ressurser*. Velferdsforskningsinstituttet NOVA. Rapport 2/2021.
- Fløtten, T. & Trygstad, S. C. (Red.) (2020). *Post korona – en ny fase for den nordiske modellen?* Fafo-notat 2020:11.
- Fløtten, T. & Jordfald, B. (2019). *Den norske modellen – en supermodell?* LO Stat, Fafo og Spekter.
- Haugsgjerd, A. & Kumlin, S. (2020). Konsensus om den norske velferdsstaten? I J. Berg & B. Aardal (Red). *Velgere og valgkamp. En studie av stortingsvalget 2017*. Cappelen Damm Akademiske.
- Haugsgjerd, A. & Seggaard, S. B. (2020). *Politisk tillit, lokaldemokrati og legitimitet. Kunnskapsstatus og utviklingstrekk*. Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2020:6.
- Hurdalsplattformen (2011) For en regjering utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.
- Ingelsrud, M. H. & Steen, A. H. (2021). *YS arbeidslivsbarometer. Norsk arbeidsliv 2021 – m ot en ny normal?* Arbeidsforskningsinstituttet ved OsloMet.
- Institutt for samfunnsforskning, (2020). *Terror, frykt og tillit. Hovedfunn fra prosjektet Disruption, Social Capital and Resilience. A Longitudinal and Comparative Approach*.
- Kleven, Ø. (2016). *Nordmenn på tillitstoppen i Europa*. Statistisk sentralbyrå.
https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/_attachment/269579?ts=1555305a1f0
- Likestillings- og diskrimineringsloven (2017). *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering*. (LOV-2017-06-16-51). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51?q=likestillings-%20og%20diskrimineringsloven>
- Mordal, T.L. (1989). *Som man spør, får man svar. Arbeid med survey-opplegg*. Tano.

- NAV (2021, 30. juni). *Mottakere av uføretrygd, etter kjønn og alder*. Pr. 30.06.2012-2021. <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/aap-nedsatt-arbeidsevne-og-uforetrygd-statistikk/tabeller/mottakere-av-uforetrygd-etter-kjonn-og-alder.pr.30.06.2012-2021.antall>
- Nergaard, K. (2020a). *Organisasjonsgrader, tariffavtaledekning og arbeidskonflikter 2018/2019*. Fafo-notat 2020:12.
- Nergaard, K. (2020b). *Holdninger til fagorganisering. En undersøkelse blant lønntakere*. Fafo-rapport 2020:33.
- NTB (2021, 7. juni). *Måling: Rekordhøy støtte til EØS-avtalen*, <https://e24.no/internasjonalekonomi/i/qAjzym/maaling-rekordhoeystoette-til-eoes-avtalen>
- Reisel, L., Ø. Søråas & S. Uvaag (2019). *Kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg: En kunnskapsoppsummering*. Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2019:6.
- Statistisk sentralbyrå (2020). *Holdninger til innvandrere og innvandring 2020*. Rapporter 2020/49.
- Statistisk sentralbyrå (2022). *Fakta om arbeidslivet*. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/faktaside/arbeid>
- STAMI (2021). *Faktabok om arbeidsmiljø og helse*. STAMI-rapport årgang 22 nr. 4. Oslo: Statens arbeidsmiljøinstitutt.
- Støren, K. S. (2019, 29. mars). *Innvandrere har mindre tillit til sine medmennesker*. SSB analyse. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-har-mindre-tillit-til-sine-medmennesker>
- Sundquist, J. H. (2019, 16. april). «Generasjon prestasjon» inntar universitetene. Eller, kanskje ikke? <https://khrono.no/akademia-generasjon-depresjon-generasjon-prestasjon/generasjon-prestasjon-inntar-universitetene-eller-kanskje-ikke/274866>
- Transparency international, Norway (2021). *Høy tillit til institusjonene og best i klassen, men ikke fri for korrupsjon*. Global Corruption Barometer i Norge sammenlignet med EU-landene.
- Utdanningsdirektoratet (2021, 5. august). *Flere gjennomfører videregående opplæring*. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/analyser/gjennomforing-videregaende-opplaring/>
- Ødegård, A.M., Dapi, B. K. Alsos, Dølvik, J. E., Fløtten, T., Kavli, H. C. & Tønder, A. H. (2020). *Trender i arbeidslivs- og velferdspolitikken fram mot 2035*. Fafo-rapport 2020:32.
- Ødegård, A. M., Bergh, G. J. & Sagli, J. (2019). *Why Did Young Norwegians Mobilize: External Events or Early Enfranchisement?* Palgrave Studies in Young People and Politics. Palgrave Macmillan.

Fagforbundets ungdomsbarometer 2021

Fagforbundets ungdomsbarometer ble gjennomført for første gang i 2017. I denne utgaven – som skriver seg fra 2021 - har det dermed vært mulig å måle utviklingen i ungdommens synspunkter i løpet av en fireårsperiode.

Det viktigste for dagens ungdom er å få en jobb som sammenfaller med egne interesser og utsikter til fast jobb. Høy lønn og status spiller en mindre rolle. Det er heller ingenting som tilsier at fagbevegelsens betydning blir mindre i årene framover. Interessen for og holdningene til fagorganisering sammenfaller i stor grad med den mer «voksne» befolkningen. Rundt halvparten av de yrkesaktive ungdommene er fagorganisert, noe som er på samme nivå som blant arbeidstakerne totalt sett. Boligpolitikk og bekjempelse av rasisme og fremmedfrykt er blant de aller viktigste politiske sakene for 16–25-åringene.

Borggata 2B
Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-rapport 2022:20
ID-nr.: 20823